

BIO ART

LABORATORIES

BESTUURSVERSLAG 2025

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag van 2025, een jaar dat voor Stichting BioArt Laboratories in het teken stond van inhoudelijke verdieping, strategische onafhankelijkheid en de kracht van ontmoeting. Waar 2024 het einde markeerde van een tijdperk binnen de landelijke basisinfrastructuur (BIS), was 2025 het jaar waarin we onze nieuwe koers als internationaal georiënteerde ontwikkelinstelling met overtuiging hebben verzilverd.

In 2025 kwam onze visie op het Symbioceen volledig tot leven. We hebben de stap gezet van een faciliterende organisatie naar een regisserende pionier. We beperken ons niet langer tot het bieden van een podium, maar treden actief op als initiator van grootschalige, interdisciplinaire trajecten. Onze eigen programma's, zoals de Talent Pressure Cooker en de podcastserie Symbiotopics, bewezen dit jaar hun onmisbare waarde als kritische platforms waar de dialoog tussen mens, natuur en techniek vorm krijgt. Hoewel we met spijt afscheid namen van de Bio Art & Design Award in haar oorspronkelijke vorm, hebben we proactief gehandeld om de expertise en het intellectueel eigendom van deze prestigieuze prijs te borgen voor de toekomst.

Onze fysieke basis, BioArt Village, is in 2025 uitgegroeid tot het ecosysteem dat we jaren geleden voor ogen hadden. Met de succesvolle afronding van het Makerspaces-traject — een cruciaal project binnen de Regiodeal — en de volledige renovatie van de buitenschil, hebben we onze functionele capaciteit en daarmee die van de regio naar een nieuw niveau getild. Met de ingebruikname van Gebouw O is onze residentiecapaciteit verdubbeld, wat ons de ruimte geeft om een groeiende stroom aan internationaal talent een diepe, inhoudelijke onderdompeling te bieden. De voltooiing van deze infrastructuur is geen eindpunt, maar het fundament waarop onze makers de grenzen van de biokunsten kunnen blijven verleggen.

De maatschappelijke weerklank van ons werk was dit jaar groter dan ooit. De intensieve samenwerking met partners als de Provincie Noord-Brabant en het European Solidarity Corps, gecombineerd met de inzet van duizenden vrijwilligers van partners zoals ASML, onderstreept onze rol als vitale verbinder. BioArt Laboratories is een ontmoetingsplaats geworden waar de 'makers van morgen' zij aan zij werken met de maatschappij aan een regeneratieve toekomst.

Financieel sluiten we 2025 af met een gezonde balans en een versterkt weerstandsvermogen. Ondanks een verschuivend financieringslandschap hebben we aangetoond dat onze hybride strategie werkt. We zijn veerkrachtiger, wendbaarder en vol ambitie om onze impact in de komende jaren verder te vergroten.

Jalila Essaidi

Directeur-bestuurder
Stichting BioArt Laboratories

20 april 2026

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
1 - BELEID, GANG VAN ZAKEN EN VOORGAANDE VERWACHTINGEN	2
BEGELEIDING EN FACILITERING VAN TALENT EN EXPERIMENT	2
Talent Pressure Cooker	2
Talent-in-residence	3
Makerspaces	4
PRESENTEREN VAN TALENT	7
Talent Pressure Cooker expositie	7
BAD-Award expositie	29
BIJDRAGEN AAN DISCIPLINAIRE VERDIEPING	30
CULTUUREDUCATIE EN PARTICIPATIE	31
Lezingen	31
Debatten	34
Guided tours	35
Workshops	37
Symbiocene Education Alliance	42
Solidarity Projecten	44
ONTWIKKELING BIOART VILLAGE	44
IMPACT	50
2 - DOELSTELLINGEN EN KERNACTIVITEITEN	54
DOELSTELLING EN MISSIE VAN DE STICHTING	54
INHOUDELIJKE EN ARTISTIEKE ONDERZOEKSLIJN	54
KERNACTIVITEITEN	55
3 - ONDERNEMINGSSTRUCTUUR EN PERSONELE BEZETTING	56
INTERNE ORGANISATIESTRUCTUUR	56
GOVERNANCE ONTWIKKELINGEN	57
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	58
PERSONELE BEZETTING	59
4 - FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN	60
ONTWIKKELINGEN	60
FINANCIËLE POSITIE	61
5 - RISICO'S EN RISICOBEBEERSING	63
6 - CULTUUR EN GEDRAG - SOFT CONTROLS CODES	64
FAIR PRACTICE CODE	64
CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE	65
7 - BELEID INZAKE RISICOBEBEER FINANCIËLE INSTRUMENTEN	66
RENTERISICO	66
KREDIETRISICO	66
LIQUIDITEITSRISICO	67
AUTORISATIES & VEILIGHEID	67
8 - TOEKOMSTVERWACHTINGEN	68

BELEID, GANG VAN ZAKEN EN VOORGAANDE VERWACHTINGEN

2

**BIO
ART**
LABORATORIES

In 2025 bestendigt BioArt Laboratories haar positie als vitale ontwikkelinstelling binnen de biologische kunsten, gedragen door de regeling Hedendaagse Cultuur van de Provincie Noord-Brabant (2025-2028) en het European Solidarity Corps. Vanuit dit stevige regionale en Europese fundament focust de organisatie zich op vier kernpijlers: de begeleiding en presentatie van talent, disciplinaire verdieping en de bevordering van cultuureducatie en participatie. Dit hoofdstuk belicht de cruciale ontwikkelingen die in 2025 de koers en impact van de organisatie hebben gevormd.

BEGELEIDING EN FACILITERING VAN TALENT EN EXPERIMENT

Voor de kernactiviteit met betrekking tot de begeleiding en facilitering van talent en experiment bestaat het programma uit: de Talent Pressure Cooker en de Talent-in-residence in BioArt Village.

Talent Pressure Cooker (TPC).

De Talent Pressure Cooker (TPC) vormt de kern van de talentontwikkeling binnen BioArt Laboratories. Via dit intensieve traject worden opkomende kunstenaars en ontwerpers uitgedaagd en begeleid om te experimenteren en zich artistiek te ontplooien binnen de inhoudelijke onderzoekslijnen van de stichting. De Open Call van de TPC 2025 stond in het teken van het Symbioceen: een visie waarin ecologisch en evolutionair denken centraal staat en het leven wordt beschouwd als een fundamentele samenhang tussen alle levende wezens. Hierbij onderzoeken we niet alleen wat het betekent om vreedzaam naast de natuur te bestaan, maar ook hoe we de waarde van natuurlijke en menselijke systemen kunnen herdefiniëren binnen een circulaire en regeneratieve economie.

Gedurende dit traject kregen de deelnemers de kans om het volledige artistieke proces te doorlopen: van de eerste oriëntatie en fundamenteel onderzoek tot experimentatie, het maakproces, peer-review, reflectie en uiteindelijke presentatie. BioArt Laboratories faciliteerde dit door: Toegang te bieden tot gespecialiseerde laboratoriumfaciliteiten en werkplaatsen; Gerichte begeleiding door vakexperts op het gebied van biotechnologie, kunst en wetenschappelijke processen; en ondersteuning bij cultureel ondernemerschap en professionele profilering.

Selectie van deelnemers aan de talent-ontwikkeltrajecten van Talent Pressure Cooker.

De talent-ontwikkelingstrajecten van 2025 kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën:

- Korte ontwikkeltrajecten: Deze trajecten waren gericht op een specifieke onderzoeksvraag of experiment, met een sterke nadruk op reflectie en de presentatie van de eerste resultaten aan het publiek.
- Langdurige ontwikkeltrajecten: Hierbij doorliepen de talenten het integrale traject van conceptvorming tot een volledig uitgewerkt werk. Deze intensieve trajecten dienden vaak als een cruciale springplank in de verdere carrière van de deelnemers.

In 2025 mocht BioArt Laboratories opnieuw een grote diversiteit aan talenten verwelkomen, afkomstig uit meer dan 20 verschillende nationaliteiten, waarvan 42 talenten voor de langdurige ontwikkeltrajecten, en meer dan 80 talenten voor de korte ontwikkeltrajecten. Deze makers werden geselecteerd op basis van hun vakmanschap, de artistieke kwaliteit van hun concept, de technische haalbaarheid, de mate van vernieuwing en de verwachte impact van hun werk op het publiek.

Binnen de Talent Pressure Cooker fungeren Shaakira Jassat en Lauren Raaijmakers als boegbeelden van de gehanteerde methodiek. Waar het reguliere traject vaak eindigt bij een afgerond werk, kregen zij de kans om binnen de TPC een vervolgstap te zetten. Dit onderstreept de rol van BioArt Laboratories als kweekvijver waar talent niet alleen wordt gevormd, maar ook de ruimte krijgt voor specialistische meesterschap:

- Lauren Raaijmakers zette binnen de TPC de volgende stap in haar ontwikkeling door haar expertise op het gebied van curatorschap op een gevorderd niveau te verdiepen en direct toe te passen in de praktijk.
- Shaakira Jassat benutte de vervolgfase van haar traject om zich verder te profileren in een leidende rol; zij richtte zich op het ontwikkelen en modereren van paneldiscussies en de realisatie van een collectieve tentoonstelling.

Deze voorbeelden illustreren dat de TPC geen statisch eindpunt kent, maar een dynamisch groeipad biedt. Het programma faciliteert hiermee een naadloze overgang van 'deelnemend talent' naar een positie als 'specialistische maker' met een sterke profilering in het internationale werkveld.

Talent-in-residence.

In 2025 heeft BioArt Laboratories de residentie-faciliteiten op de monumentale locatie in Eindhoven verder uitgebreid en geoptimaliseerd als een high-impact leeromgeving. De verblijven, ingericht volgens de principes van het Symbioceen, bieden talenten een inspirerende en huiselijke uitvalsbasis in een bosrijke omgeving. Deze unieke setting faciliteert een diepe onderdompeling in zowel de artistieke praktijk als de ecologische waarden van de organisatie.

In 2025 werd de residentie gestructureerd langs drie strategische ontwikkellijnen:

- Kortstondige residenties voor kennisuitwisseling: Gedurende debatten, exposities en events verbleven internationale sprekers, kunstenaars en ontwerpers tijdelijk in de BioArt Village. Dit versterkte de mobiliteit binnen de sector en stimuleerde de kruisbestuiving tussen gevestigde experts en opkomend talent.
- Langdurige individuele onderzoekstrajecten: Individuele talenten kregen de mogelijkheid om één tot zes maanden op locatie te verblijven voor verdiepend onderzoek. Deze residenten richtten zich op de ontwikkeling van eigen projecten, zoals de toepassing van regeneratieve materialen en de cultivatie van bio-gebaseerde grondstoffen, ondersteund door de faciliteiten van het laboratorium.

- Langdurige professionalisering in teamverband: Nieuw in 2025 waren de trajecten waarbij groepen van vijf tot zes talenten met verschillende nationaliteiten gezamenlijk aan een specifiek doel werkten. Zo realiseerden deelnemers tijdens het BioArt Summer Camp de basis voor een regeneratieve wilgenwand en droegen teams in het najaar substantieel bij aan de curatie en technische realisatie van de expositie Symbiocene Forest – Roots.

Het verblijf op locatie fungeert als een actieve training in ecologische geletterdheid en professionele vaardigheden. Door het off-grid beheer van energie, water en voedsel ontwikkelen talenten een tastbaar begrip van regeneratieve praktijken. Gemiddeld verbleven de internationale deelnemers 59 dagen op locatie, waarbij zij hun tijd investeerden in zowel hun persoonlijke groei als de versterking van de organisatorische en ecologische infrastructuur van BioArt Laboratories.

Met een gezamenlijke inzet van circa 12.350 praktijkuren door 42 internationale deelnemers uit tien verschillende landen, is de disciplinaire verdieping van de organisatie aanzienlijk vergroot. De constante mix van culturen op locatie zorgt voor unieke inzichten en een internationaal netwerk dat essentieel is voor de biologische kunsten. Door deze trajecten versterkt BioArt Laboratories niet alleen de individuele competenties van de talenten, maar ook de eigen capaciteit om complexe, duurzame innovaties aan een breed publiek te presenteren.

Makerspaces.

In 2025 heeft BioArt Laboratories een significante kwaliteitsslag gemaakt in de doorontwikkeling van haar makerspace-faciliteiten. Dankzij de regeling 'Makerspaces' en de DU-MAVA-subsidie is een grootschalig traject ingezet dat de balans tussen historisch erfgoed, moderne werkplaatsfuncties en duurzaamheid versterkt. Dit verduurzamings-traject, dat doorloopt tot 2029, vormt de ruggengraat voor de toekomstbestendigheid van onze faciliteiten.

De focus lag dit jaar op het vergroten van de functionele capaciteit voor makers. In het laboratorium en de omliggende ruimtes is de opslagcapaciteit aanzienlijk uitgebreid, onder meer door de ingebruikname van de binnenkelder van het hoofdgebouw en nieuwe, gespecialiseerde labkasten op de bovenverdiepingen.

Ook de presentatiemogelijkheden voor talenten zijn geprofessionaliseerd. In Gebouw L zijn de expositiezalen voorzien van nieuwe plafonds en vloeren, en zijn de trappen hersteld. Deze ingrepen verbeteren niet alleen de logistiek en veiligheid, maar verhogen ook de museale kwaliteit van de ruimtes waar talenten hun werk aan het publiek tonen.

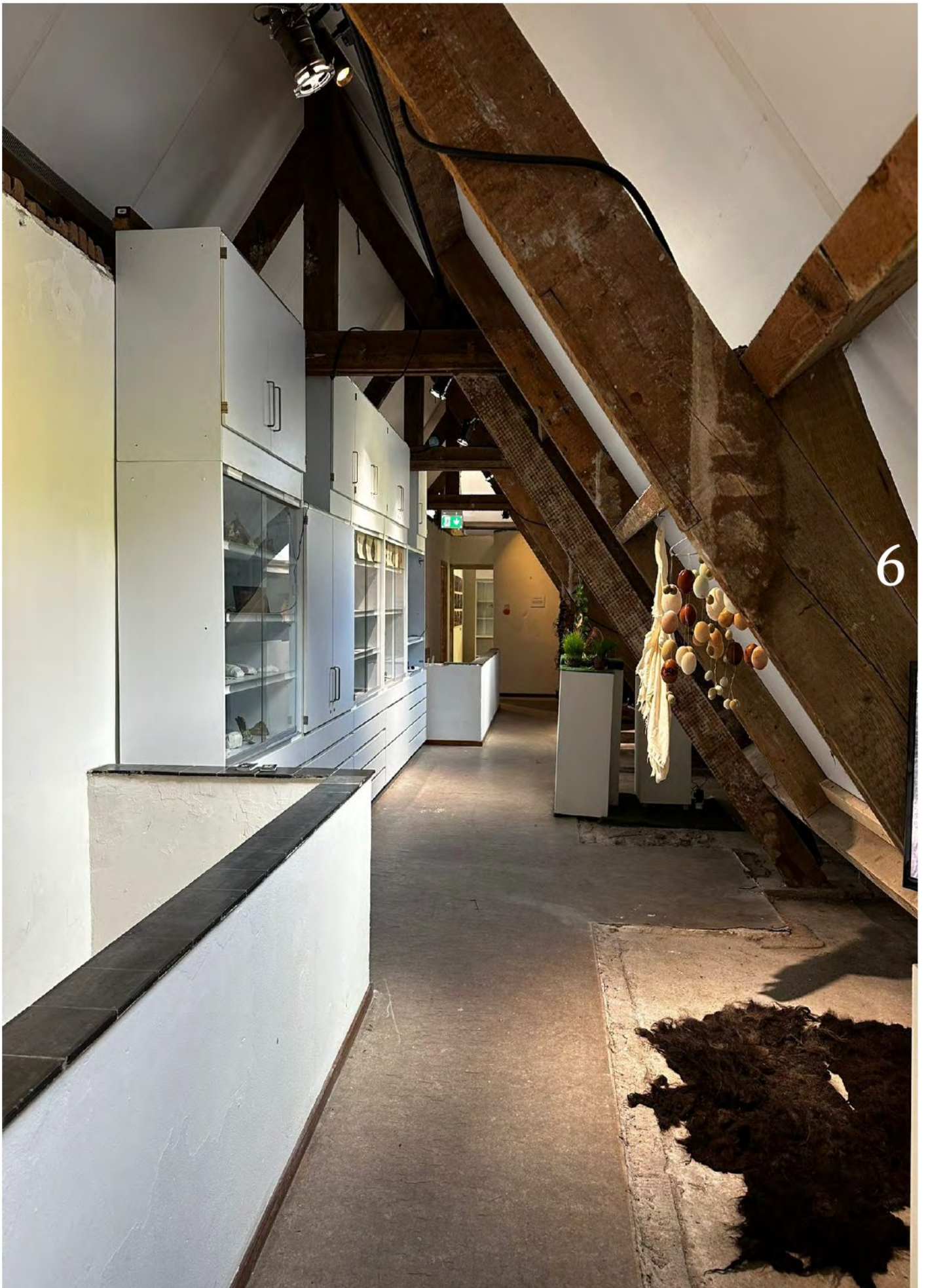
Om de groeiende groep internationale talenten te kunnen faciliteren, is de in-residence capaciteit uitgebreid met de ingebruikname van Gebouw O. Deze extra verblijfslocatie maakt het mogelijk om meer makers gelijktijdig een diepe onderdompeling in het werkproces op locatie te bieden, wat essentieel is voor de langdurige trajecten binnen onze makerspace.

Parallel aan de facilitaire uitbreiding is een integrale duurzaamheidsslag gemaakt. Over het gehele terrein zijn de werktuigbouwkundige en elektrische (W en E) installaties vernieuwd en verduurzaamd. Specifiek voor de makerspace-faciliteiten betekent dit een modernere, energiezuinigere infrastructuur die de experimentele processen in de werkplaatsen ondersteunt. Daarnaast is de buitenschil van de algehele makerspace gerestaureerd, waardoor de thermische schil is verbeterd zonder het monumentale karakter van het ensemble aan te tasten.

Deze ontwikkelingen in 2025 markeren een belangrijke stap in de transformatie van onze faciliteiten naar een hoogwaardig, toekomstbestendig ecosysteem waar ecologische verantwoordelijkheid en artistieke innovatie hand in hand gaan.

Makerspaces: Nieuwe vloeren op de bovenverdieping van het hoofdgebouw voor expositie en atelier doeleinden

Makerspaces: Meerdere muren ingericht met laboratorium kasten

PRESENTEREN VAN TALENT

BioArt Laboratories biedt een internationaal podium aan makers op het snijvlak van kunst en wetenschap. In 2025 stond de presentatiefunctie in het teken van de grootschalige Talent Pressure Cooker-expositie en de afsluiting van de prestigieuze Bio Art & Design Award (BAD Award).

Talent Pressure Cooker: Expositie

Op zaterdag 17 oktober gingen de poorten van 'The Symbiocene Forest - Roots' open voor het grote publiek. Centraal stond het idee van 'The Symbiocene Forest' als een verbindend systeem, waarin de "wortels" symbool staan voor de verbindingen die ons vormen, hetzij via onze biologische oorsprong, ons cultureel erfgoed, onze industriële geschiedenis en/of onze filosofische fundamenteën. Meer dan 80 talenten presenteerden hun werk aan het brede publiek – van kunstwerken en installaties tot experiences en workshops. Met duizenden toegewijde bezoekers in 10 dagen tijd is BioArt Laboratories een prominente locatie tijdens de Dutch Design Week 2025. Hieronder worden enkele werken uitgelicht als we door de verschillende expositieruimtes gaan.

Bij aankomst wordt de bezoeker welkom geheten door een landschap vol met kunst en natuur. De kunstwerken 'DNA' en 'Castle Gate from France' van Theo Coenen brengen verwondering met gebogen, gedraaide zwaar metaal, terwijl de 'Guardians' van kunstenaar Rik van Rijswijk de bezoekers verwelkomen. Voor veel bezoekers begint hun ervaring bij hoofgebouw L, dat met zijn unieke Heimatstil-architectuur en centrale positie de aandacht trekt. Wanneer ze het pand voor het eerst betreden, worden zij verwelkomd door een zorgvuldig vervaardigde kleipot van Akir Hall. Zijn werk 'Fale' is een lowtech myceliumfiltersysteem dat oesterzwammen, afval van kokosplantages en een keramisch vat gebruikt om giftig textielverfvalwater te zuiveren van kleinschalige Gara (tie-dye) ambachtslieden in Sierra Leone. Het systeem maakt gebruik van keramische fermentatievaten om een optimaal microklimaat te creëren voor myceliumgroei, waardoor enzymatische afbraak en biosorptie van verontreinigingen mogelijk worden. Daarnaast archiveert zijn boek 'Mapping Regenerative Practices in Sierra Leone' kennis over lokaal gewortelde strategieën voor klimaatrechtvaardigheid van vier milieuveranderaars in de regio, en toont het nieuwe paden voor ecologische vernieuwing en regeneratieve toekomst in West-Afrika, waarbij ook de westerse wereld niet stil kan blijven staan.

Verderop staat een tafel met een ouderwetse typemachine in de gang, die het dagelijkse ritme en onze looproutes op een poëtische en speelse manier onderbreekt via bijna vergeten vormen van communicatie. Het creëert momenten waarin mensen zich uitgenodigd voelen om iets te delen—een stille herinnering dat we allemaal samenleven. Deze installatie 'Dear Stranger' van Jade LE RAY nodigt uit tot spontane menselijke verbinding via een gedeeld vel papier in de typemachine en twee tegenover elkaar geplaatste stoelen, klaar voor een gesprek dat kan uitgroeien tot een langer verhaal, ingebracht door iedere nieuwsgierige bezoeker tijdens de Dutch Design Week bij BioArt Laboratories.

Wanneer bezoekers verder lopen naar de grote ruimte, zien zij een reeks indigo-geverfde wandtapijten van 'Ode to Hirokawa: A Threshold Between Worlds'. Dit werk bevindt zich op het snijvlak van eeuwenoud ambacht en biotechnologie—geworteld in plaats, afkomst en de wens om samen te werken met levende systemen. Amy Chien begon dit traject met het heractiveren van een geërfde E. coli-stam, genetisch gemodificeerd om indigo te produceren, waarmee zij wol garen verfd. In Hirokawa—een stad bekend om het behoud van traditionele Japanse indigo-verf en kurume kasuri-weeftechnieken—verfd zij daarnaast gerecyclede katoengaren in sukumo-indigo-vaten, en extrudeerde algen-biogaren geverfd met yame matcha en zwarte sesam—lokale pigmenten geworteld in het erfgoed van Yame. Het weefproces zelf is gebaseerd op regionale textieltradities met kasuri-technieken die generaties lang zijn doorgegeven. Het resultaat is een samensmelting van Japanse indigogaren uit Aizome Kasuri Kobo, biogebaseerde indigo en algen-biogaren, verwerkt tot deze unieke collectie.

In de curiosakamer staat het werk 'Metamorphosis' van Maria Maloshenko, een gewaad bestaande uit traditionele borduurkunst en de culturele symboliek die de moderne Russische identiteit onderzoekt. Te midden van groeiende vervreemding, schuldgevoel en wantrouwen biedt het een persoonlijk perspectief dat zich richt op individuele ervaringen.

gen in plaats van op mondiale politiek. Via intieme verhalen stelt het project de vraag wat het vandaag betekent om Russisch te zijn en hoe identiteit beschermd kan worden voorbij misvattingen. Het bevordert verbinding met als doel vrede binnen etniciteit te herwinnen.

Als men een blik werpt op de vloer, ziet men een wereldmap die waterstromingen aangeeft. Via sokkels zijn diverse samples van materie te zien onder vergrootglazen. Het werk *'Invisible Arrivals'* van Di Fang is een audiovisuele installatie die een dieper blik werpt op de aanwezigheid van niet-inheemse mariene soorten, met name in de haven van Rotterdam. Deze soorten worden niet benaderd als losstaande ecologische verstoringen, maar als onderdeel van mondiale netwerken van handel, mobiliteit en klimaatverandering. Het werk plaatst deze "nieuwkomers" in een bredere context van voortdurende verplaatsing in de hedendaagse wereld via een grootschalige map en be vraagt daarmee traditionele opvattingen over oorsprong, plaats en ecologische verbondenheid.

Als de bezoeker verder gaat, ziet men in de grote zijruimte een weelderig landschap van wilde planten, waar in het hart een levensechte foetus op een altaar ligt, zacht ademend tussen de bladeren—zijn hartslag zichtbaar, zacht hoorbaar en diep voelbaar aanwezig. Bezoekers kunnen plaatsnemen op de vele boomstronken rondom het altaar en luisteren naar de verteller, die het oorsprongsverhaal van deze jonge pod ontvouwt. Authentieke bosgeluiden drijven door de ruimte en creëren een sfeer die kalm, intiem en onmiskenbaar levend aanvoelt.

Deze ervaring is *'Perlijn – How a Pod Taught the Earth to Listen'* van Studio Berkveldt. Het is een scenografische installatie en mythisch narratief over transformatie, verbondenheid en een hernieuwde relatie met de aarde. Geïnspireerd door de pythagoreïsche filosofie—waarin bonen worden verbonden met zielen en het ontstaan van het leven—wordt de pod een levend hart van wederkerigheid, dat mens, plant en bodem met elkaar verbindt en in stand houdt.

Een ander perspectief dat wordt verkend, is dat van het oppervlak van de boom. In de video-installatie *'Unwinding Tree Trunk: Redundancy of Sculpture'* van Iede Reckman werd een sculptuur rond een boom gebouwd die via een spiraalvormige camera de bast en alle details vastlegt, waardoor bezoekers een ander perspectief krijgen op hoe we de natuur om ons heen kunnen waarderen. In dit videowerk wordt het oppervlak van een boomstam vastgelegd via een roterende beweging, waardoor elk zichtbaar detail van de boom wordt onthuld. Om dit bewegende beeld mogelijk te maken, werd een spiraalconstructie rond de boomstam gebouwd. Deze constructie functioneert zowel als sculptuur als instrument.

Indien de bezoekers hun pad richting de oude sigarenkamer vervolgen, zien ze het confronterende werk *'Vital Vestigia – Traces of Life'*. Clair Tompkins zien dat de natuur niet het onderwerp is, maar een actieve co-creator. Tarwegrasswortels groeien in de holtes van menselijke skeletvormen en door natuurlijke groei te combineren met sculpturale ingrepen onderzoekt het werk cycli van leven, dood en transformatie. In glazen vitrines ingekapseld roepen deze kwetsbare structuren een memento mori en het unheimische op, en nodigen zij uit tot reflectie op vergankelijkheid en onze verstrengeling met de natuur. Het werk is geworteld in trage processen, ecologische bewustwording en samenwerking met levende materialen.

'Vessels of Remembrance' van Soonhwa Kang put uit de wortels van Koreaanse en Japanse herdenkings- en rouwtradities. Naast formele rituelen fungeren haar keramische objecten als stille bemiddelaars tussen aanwezigheid en afwezigheid—echo's van herinnering, continuïteit en de onzichtbare zielen die ons omringen—en nodigen zij uit tot vertragen, reflectie en het verkennen van nieuwe toekomst die worden gevormd door wat eraan voorafging.

'Back to Future Palestine' van MaryAnn Jaraisy bestaat uit fragiele porseleinen vormen met gescheurde, gewonde openingen die verborgen fragmenten van historisch Palestina verhullen. Zij bewaken verborgen werelden die alleen door licht kunnen worden gewekt. Dit zijn niet alleen herinneringen, maar speculatieve toekomst die een ononderbroken Palestina verbeelden. Na 76 jaar van uitwissing blijven zij bestaan en lichten zij opnieuw op. Bezoekers worden uitgenodigd om dichterbij te komen, te verbeelden, te belichten en te kijken. Wat zichtbaar wordt – of verborgen blijft – hangt volledig af van hun blik. Tijdens de Dutch Design Week bezocht de officiële Palestijnse ambassadeur samen met de kunstenaar de expositie om het werk te bewonderen.

12

13

In de grote zaal zien bezoekers hoe de biokunsten zich kunnen verenigen met verschillende disciplines. Zo is het werk van Chiel Lubbers een voorbeeld van biocouture. Gepresenteerd als een corset dat om de taille wordt gedragen, onderzoekt *'Indusium'* de relatie tussen het menselijk lichaam en het natuurlijke landschap door selderijvezels te versmelten met menselijke anatomie. Refererend aan een historische corsetstructuur die energie opslaat en overdraagt, reflecteert het werk zowel fysieke als emotionele lagen, en onthult het een samenwerkende dialoog tussen menselijke en niet-menselijke vormen. Een andere vorm van biocouture is het werk *'Kimono Roots – Wearing Earth and Time'* van Studio Ileana. Het is een draagbare kimono — een kleine architectonische structuur op zichzelf — die uit wortels is gegroeid en met sashiko is gestikt. Het gehele proces belichaamt zorg, tijd en geduld, want gedurende zes maanden transformeerden de wortels zich tot een levende, tactiele vezel, waardoor een kledingstuk ontstond dat zich verzet tegen de snelheid en de wegwerpcultuur van fast fashion.

Kyung-Seo Min laat zien hoe zijn werk sport en natuurontwerp kan samenbrengen in de leefruimte. *'Canopy Column'* rijst als drie boomstammen ter grootte van een middelomtrek uit de vloer op en transformeert de open ruimte stilletjes in een klein indoor bos met zijn ruwe, organische oppervlakken en vormen. Als een indoor klimobject dat boomklimmen naar binnen haalt op blote voeten, introduceert het primaire beweging in statische omgevingen. Het imiteert de onregelmatigheden van bomen zoals takken, knoesten en bast, die intuïtieve verkenning stimuleren en het lichaam opnieuw verbinden met zijn evolutionaire instincten.

Hoe kunnen algen en mycelium onze dagelijkse verpakkingscultuur beïnvloeden? Andrea Brittnek DLA en Kata Lagzi veranderen ons perspectief met *'An edible mission. More than Packaging'*, waarin verschillende soorten functionele myceliumverpakkingen, esthetische objecten en reliëfs worden getoond in een breed scala aan algenfolie. Eetbaar. Voedzaam. Circulair. Bezoekers worden uitgenodigd om dit materiaal te proeven en te ervaren—ontworpen door de natuur, gegeten door de mens en teruggegeven aan de aarde. Het doel van de kunstenaars is een toekomst waarin niets verloren gaat, zelfs niet de verpakking.

Een ander project dat ecologische vernieuwing via biotechnologie en kunst benadrukt, is *'GROWinK'* van Punxh Peerasin Hutaphaet. *'GROWinK'* combineert CMYK-inkjettechnologie met schimmels en bacteriën en transformeert drukwerk in een levend, zichzelf afbrekend medium. Van posters tot textiel: deze prints eindigen niet langer als afval, maar ontwikkelen zich, vervagen en keren terug naar de natuur. Op petroleum gebaseerde kleurstoffen worden vervangen door schimmelpigmenten, waarbij elke tint ontstaat uit een specifieke groeifase van schimmels, beïnvloed door biologische ritmes en omgevingscondities. In de inkt bevinden zich sluimerende bacteriesporen die pas actief worden bij blootstelling aan vocht of stortplaatsachtige omstandigheden. Zodra ze worden geactiveerd, breken deze sporen synthetische substraten af en zetten ze om in voedingsstoffen die bodemecosystemen verrijken.

Ook talenten van TU/e kunnen hun werk ontplooiën bij BioArt Laboratories. *'Natureculture hacking'* van Margot Beekhuizen onderzoekt de praktische en filosofische dimensies van hacken en vertaalt deze naar vijf ontwerpprincipes in de *'Arcade Chair'* van studio GROOVIDO. Gras groeit in een iconisch Pac-Man-doolhof en vormt geleidelijk een uniek, blijvend patroon. Wanneer het gras zijn levenscyclus voltooit, blijven de wortels achter en verbinden zij de zitting tot een functionele stoel. Via een transparant paneel in de rugleuning zijn de wortelstructuren zichtbaar. Het werk brengt speelse tegenstellingen samen—natuur en cultuur, mens en niet-mens, digitaal en fysiek, organisch en industrieel, vluchtig en permanent—en benadrukt transformatie en co-existentie.

In het midden van de ruimte nodigt een transparante glazen bol bezoekers uit om beter naar de inhoud te kijken. In het centrum bevindt zich *'Moon Bound'*, een miniatuurboek van 1 cm³ dat naar de zuidpool van de maan zal worden gelanceerd. Het fungeert als een dubbele handeling van verkenning: enerzijds gericht op de oneindige ruimte van de maan, anderzijds naar binnen, richting het grenzeloze landschap van de menselijke verbeelding. Ongeveer 48 bijdragen – van kunstenaars, schrijvers en andere creatieven van over de hele wereld – zijn verzameld in deze bundel van tekst- en beeldbijdragen, aangevuld met statements en manifesten over de ambitie om de kunsten beter te vertegenwoordigen in de ruimte. Met de lancering wil het project gesprekken openen over de rol van

Closely Looking: Yourself, Your Earthkin - Dagný Rósa Vignisdóttir

Into your skin - Maelys Venkiah

kunstenaars in ruimteverkenning, de culturele waarde van hun bijdragen, de juridische en ethische complexiteit van intellectueel eigendom op de maan, en andere opkomende vraagstukken die voortkomen uit de diverse en speculatieve inhoud van het boek.

Daarnaast verbeeldt het werk *'Astrofeast'* van Joanna Cheng een mogelijke toekomst voor gist als ruimtevoedingssupplement, gebaseerd op het wetenschappelijke concept van heterologe productie van smaak- en aromacomponenten in de gistsoort *Saccharomyces cerevisiae*. Via een 3D- projectie in een kleinschalige fysieke ruimte vertaalt ze voor de bezoekers de esthetische, fysiologische en psychologische behoeften van ruimte-reizigers in een gewichtloze omgeving.

Wanneer bezoekers het laboratorium betreden, worden zij onmiddellijk ondergedompeld in een omgeving die de sfeer van een echt lab oproept, waar verschillende werken zich in uiteenlopende stadia van proces en onderzoek bevinden. Zo toont het werk *'Reclaimed Soils'* van Ana Bejarano Olano een proces van biomineralisatie via een klein aquarium gevuld met vloeistof, waarin een baksteen wordt gebiomineraliseerd. Haar werk herkadert de door oorlog getekende landschappen van Colombia door vervuilde grond zowel als bioremediërend materiaal als als drager van herinnering te gebruiken. Decennia van conflict hebben het land namelijk vervuild met explosievenresten en zware metalen die ecosystemen en gemeenschappen aantasten.

Via Microbially Induced Calcite Precipitation (MICP), met de bacterie *Sporosarcina pasteurii* die deeltjes bindt en toxines zoals lood en zink immobiliseert, wordt grond uit conflictgebieden getransformeerd tot bioremediërende blokken die kunnen worden ingezet als duurzame bouwmaterialen voor interieurtoepassingen. Elk blok draagt een dubbele betekenis van trauma en vernieuwing, en verandert vervuilde landschappen in plekken van herinnering.

Een ander voorbeeld is het project *'SCORCH (Science Communicator Of Remedial Colonising Holobiome)'* van iGEM Utrecht, waarin bio-kunst en medische wetenschap samenkomen. Therapie-adherentie is een maatschappelijke uitdaging, omdat zelfs effectieve behandelingen kunnen falen wanneer zij botsen met de realiteit van menselijk gedrag, beperkingen, het dagelijks leven en beperkte ondersteuningssystemen. Dit geldt des te meer voor aandoeningen zoals Parkinson, waarbij de ziekte zelf de precisie aantast, terwijl medicatie-inname juist precisie vereist.

Voor de internationale iGEM-competitie hebben studenten van de Universiteit Utrecht een darmbacterie ontworpen die continu medicatie op een stabiel niveau produceert voor de behandeling van Parkinson, waardoor getimede doseringen mogelijk overbodig worden. In samenwerking met BioArt Laboratories visualiseerde iGEM dit concept om de bezoeker de volgende vraag voor te leggen: hoe standvastig is de menselijke autonomie over het eigen lichaam, zelfs wanneer deze ernstig wordt aangetast door ziekte, en is dit de weg die we willen blijven volgen?

Op de laboratoriumtafel is het werk *'SeaSpark'* van Xu Ben Zhang, Poorva Shrivastava en Karlijn Besse te zien in een doorzichtige opstelling met diverse petrischaaltjes. Als de bezoeker nader kijkt, zien ze diverse glitters en holografische vellen van levendige iriserende effecten en kleur. Echter, in tegenstelling tot echte glitter – die vaak uit plastic en metaalachtige lagen bestaat – is dit materiaal ontwikkeld van zeewier en andere natuurlijke biopolymeren die veilig en volledig biologisch afbreekbaar zijn. In plaats van pigment of metaal wordt er gebruikgemaakt van structuurkleuring, waarbij kleur ontstaat door de microstructuur van het materiaal die de lichtinval beïnvloedt.

De expositie toont ook meerdere kunstenaars aan hoe het bos en de natuur hun werk en processen hebben beïnvloed. Zo toont Marije Dijkstra via een imposant, kleurrijk doek hoe haar werkproces wordt beïnvloed door directe samenwerking met de natuur, waarbij textiel en landschap in dialoog treden. Door materialen wekenlang onder de bosbodem te laten liggen, legt zij de impact vast van natuurlijke processen die textiel transformeren en de verborgen structuren van wortelnetwerken weerspiegelen. Kunstenaar Sarah van Rossem laat zich in haar werkproces inspireren door het bos en de natuurlijke processen, structuren en texturen die zij daar observeert. Tijdens haar wandelingen verzamelt zij materialen die zij intuïtief en onderzoekend inzet in haar atelier, waar zij met een etspers natuurlijke elementen op papier drukt om zo de subtiele lagen en indrukken van haar ontmoetingen in de natuur vast te leggen. Deze unieke creaties komen tot leven in grote schilderijen en licht.

Molecules of Memory - Matthijs De Block

Obscured Record - Julie Hyunkyoung Cheon

Onze langdurige samenwerking met de Academie van Leiden resulteert regelmatig in de presentatie van werken van hun getalenteerde kunstenaars. Wanneer bezoekers de eerste verdieping betreden, zetten de verfijnde details van de pastel- en houtskoolwerken *'Pulse 1'* en *'Pulse 2'* van Miriam de Koning—die zoogdieren in de ondergrondse wereld van planten en insecten verbeelden—de aardse, sobere toon van de diverse werken die daar worden getoond.

In de linkervleugel zien bezoekers een grote verzameling potten, witte bakstenen en artefacten, die een aantrekkingskracht uitoefenen alsof zij als archeologische vondsten uit de zee zijn opgegraven. *'Obscured Record'* van Julie Hyunkung Cheon onderzoekt de kwetsbare sporen van zeeleven, tijd en herinnering—en bewaart wat is uitgewist, over het hoofd gezien of vergeten. In plaats van de zee te benaderen als een hulpbron, wordt deze opgevat als een levend archief—dat herinnering, transformatie en bewijs van ecologische verandering bevat. Deze sporen, vaak genegeerd vanuit een antropocentrisch perspectief, worden onderzocht via natuurlijke mariene materialen zoals visgraten, algen, geoxideerde stenen en oceaanafval. Door wetenschappelijke en archeologische methoden te vertalen naar zintuiglijke vormen, benadrukt het project materiële intelligentie, waarbij de materie zelf betekenis laat ontstaan via haar reacties, geschiedenissen en aanwezigheid, en zo de stille archieven van de zee onthult.

Wanneer bezoekers hun reis op de zolder vervolgen, treffen zij een grote, cirkelvormige petrischaal met een grijs getint bovenaanzicht dat doet denken aan een landelijk landschap. Het materiaal is gist, gegroeid in de vorm van oude kaarten van het Belgische dorp Watou, en opent een poreus portaal naar zijn gelaagde geschiedenis, waarbij het biodiverse landschap wordt opgeroepen dat ooit werd gevormd door water, bodem, brouwerij en symbiotisch leven.

Matthijs De Block's *'Molecules of Memory'* onderzoekt ons genetisch erfgoed en de evolutionaire afstemming van het menselijk lichaam op een van de meest evocatieve geuren van de natuur: geosmine, de aardse verbinding die de geur van regen veroorzaakt, ook wel petrichor genoemd. Wanneer geosmine de neus binnendringt, reist het signaal naar de reukbol en vervolgens naar de piriforme cortex en amygdala—hersengebieden die verbonden zijn met geheugen en emotie. Deze directe verbinding met het limbisch systeem verklaart waarom de geur van regen vaak levendige herinneringen en diepe gevoelens oproept. Het werk stelt kritische vragen over de rol van genetische modificatie in het herstructureren van biologische functies en ecologische interacties, en wekt tegelijkertijd zintuiglijke herinneringen aan vergeten ecosystemen—moerassen, bossen en door regen doordrenkte bodems. De installatie nodigt bezoekers uit om te overdenken hoe aangeboden zintuiglijke vermogens ons verbinden met onze omgeving, en zo een intersoortelijke verwantschap vormen die in ons eigen genoom is verankerd.

Een nieuwe toevoeging aan BioArt Laboratories in 2025 is de introductie van professionele glazen laboratoriumvitruines op de eerste verdieping. De sfeer die hiermee wordt gecreëerd, is een intrigerende spanning tussen controle en verbeelding. De vitruines roepen de associatie op met een laboratorium: helder, ordelijk en bijna klinisch. Ze suggereren precisie, onderzoek en observatie, en een zekere afstand, waardoor alles zorgvuldig gecatalogiseerd en doordacht gepresenteerd lijkt, alsof elk kunstwerk een object van studie is. Tegelijkertijd doorbreken de inhoud van de vitruines – de grenzeloze en creatieve kunstwerken – dit strikte kader. Binnen de transparante omlijsting ontstaat vrijheid: ideeën die conventies overstijgen, vormen die zich onttrekken aan categorisering, experimenten die het rationele overstijgen. Deze combinatie creëert een gelaagde atmosfeer: professioneel en doordacht, maar ook speels en verkennend. Het voelt als een plek waar wetenschap en verbeelding samenkomen—waar creativiteit niet wordt begrensd door structuur, maar juist wordt versterkt door de helderheid en focus van haar presentatie. De volgende twee werken vormen slechts een kleine selectie die op deze manier wordt getoond.

De kunstenaar Albert Wang (Yaxin) heeft als doel de bio-arts in China verder te ontwikkelen en realiseerde in samenwerking het werk *'Waiting for the Waste'*. Deze reeks is gecentreerd rond het thema "wachten", waarbij epoxyhars wordt gebruikt om biologisch afbreekbare materialen in te kapselen als een manier om het tijdsverloop in biologische experimenten vast te leggen. Wanneer men beter kijkt, versmelten de verschillende weggegooide materialen met de unieke combinatie van transparante driedimensionale vormen en licht, wat een reflectie geeft op zowel materiaalsverandering als de temporaliteit die inherent is aan wetenschappelijke processen.

20

21

Lauren Raaijmakers brengt met *'Rhizomatic notes'* de 'roots' van de lokale omgeving naar voren in de vorm van een kabinet van curiositeiten. Het werk is gemaakt van artefacten uit de lokale omgeving in een periode van verandering en laat zien hoe de onvoorspelbaarheid van de natuur samenkomt met onze behoefte aan controle en techniek. Door herhaling en variatie zichtbaar te maken in de tijd, brengt ze patronen in kaart en laat ze zien hoe alles met elkaar verbonden is.

In een verduisterde ruimte zien bezoekers een transparante zuil met planten, bedekt door een hexagonale projectie. *'Meditative Symbiosis'* van Jean Danton Laffert toont ons een alternatieve wereldopvatting die gebaseerd is op onze eigen lichamelijke zintuigen en een mensgericht perspectief. Zijn werk nodigt uit om deze blik te verschuiven naar een breder perspectief, naar een meer-dan-menselijke wereld, gebaseerd op de zintuiglijke waarneming van een plantensoort (*Soleirolia soleirolii*), en specifiek op haar fotosyntheseprocessen, zoals koolstofdioxidefixatie en ademhaling.

De installatie schetst een stille dialoog tussen een levend organisme en een elektronische aanwezigheid. In een speciaal ontworpen vat wordt de adem van de plant—haar fotosynthese—waargenomen via CO₂-sensoren en vertaald naar veranderende lichtpatronen die vervolgens weer aan de plant worden teruggegeven. In deze cyclische uitwisseling wordt groei subtiel gestimuleerd. Plant en systeem reageren op elkaar en evolueren samen in een gedeeld ritme dat het voortdurende gesprek tussen biologie en technologie zichtbaar maakt. Deze toestand van wederzijdse co-existentie tussen een elektronisch systeem en een plantensoort spreekt zowel conceptueel als fysiek over circulariteit en sluit aan bij concepten zoals het "tussen"-begrip van Donna Haraway, het hergebruik van natuurlijke hulpbronnen en beleidsvisies gericht op sociale systemen in harmonie met de natuur.

22

Wanneer we de grote zolderzaal betreden, zien bezoekers het vervolg van STARTEL's kunstinstallatie over de blauwe vlieg. Het kunstenaarsduo van Jan Starken en Mark Schotel verkent het leven en de onvermijdelijke eindigheid ervan via het terugkerende motief van de vlieg. De blauwgroene vleesvlieg (*Calliphora vomitoria*), die slechts zeven dagen leeft maar gedreven wordt door een intense levensdrang, wordt een symbool van zowel vitaliteit als dood. Na jaren van kweken en experimenteren leerde STARTEL het gedrag van de vliegen te beïnvloeden, waardoor zij werden getransformeerd tot actieve, levende elementen binnen hun installaties. Ditmaal met een diverse kleurenpalet.

Jules Péan presenteert twee werken die uitnodigen tot een herwaardering van materialiteit. *'New Rocks'* verkent hybride biomaterialen via geologische processen. Lokaal verzamelde restmaterialen uit Luxemburg, zoals sedimenten, mijnbouw- en bouwafval, worden met natuurlijke bindmiddelen met de hand gevormd. Deze modulaire, biologisch afbreekbare "nieuwe stenen" worden verzamelbare designobjecten (zoals consoles en bijzettafels), gelaagd en getextureerd geïnspireerd op natuurlijke rotsformaties. Het project transformeert afgedankte materialen tot grondstoffen en verbindt ze opnieuw met de natuur. In zijn andere werk *'Potatoes'* worden eenvoudige aardappelen omgevormd tot een hangende biomateriële kroonluchtersculptuur. Opgeblazen zetmeelbellen hangen subtiel aan gerecyclede koperen buizen en vormen een compact, wortelachtig organisch netwerk. Deze kroonluchter roept een kleine, immersieve landschapswereld op en biedt een tactiele en visuele ervaring. Het werk verheft over het hoofd geziene materialen, waardeert het eenvoudige en viert materiaalinnovatie en de subtiële schoonheid van het alledaagse.

Menselijke impact op het ecologische milieu beperkt zich niet alleen tot fysieke materie. Een interactieve geluidsinstallatie van Iza Koczanowska nodigt bezoekers uit om zich af te stemmen op de fragiele aanwezigheid van andere wezens, zoals de bedreigde zwanemossel (*Pseudanodonta complanata*) in Nationaal Park De Biesbosch. Haar werk toont aan dat menselijke activiteit – via laagfrequente geluiden – de uiterst gevoelige zoetwatermosselen verstoort, die essentieel zijn voor de gezondheid van ecosystemen. De installatie is een mix van hydrofoonopnames, geluidsoverlast en een gezongen volkswiege-lied, waarmee een ASMR-achtig concert voor bedreigde mosselen ontstaat. Via schelpvormige interfaces activeren bezoekers geluid en verkennen zij niet-antropocentrisch luisteren en kwetsbare ecologieën in een poëtische, speculatieve omgeving.

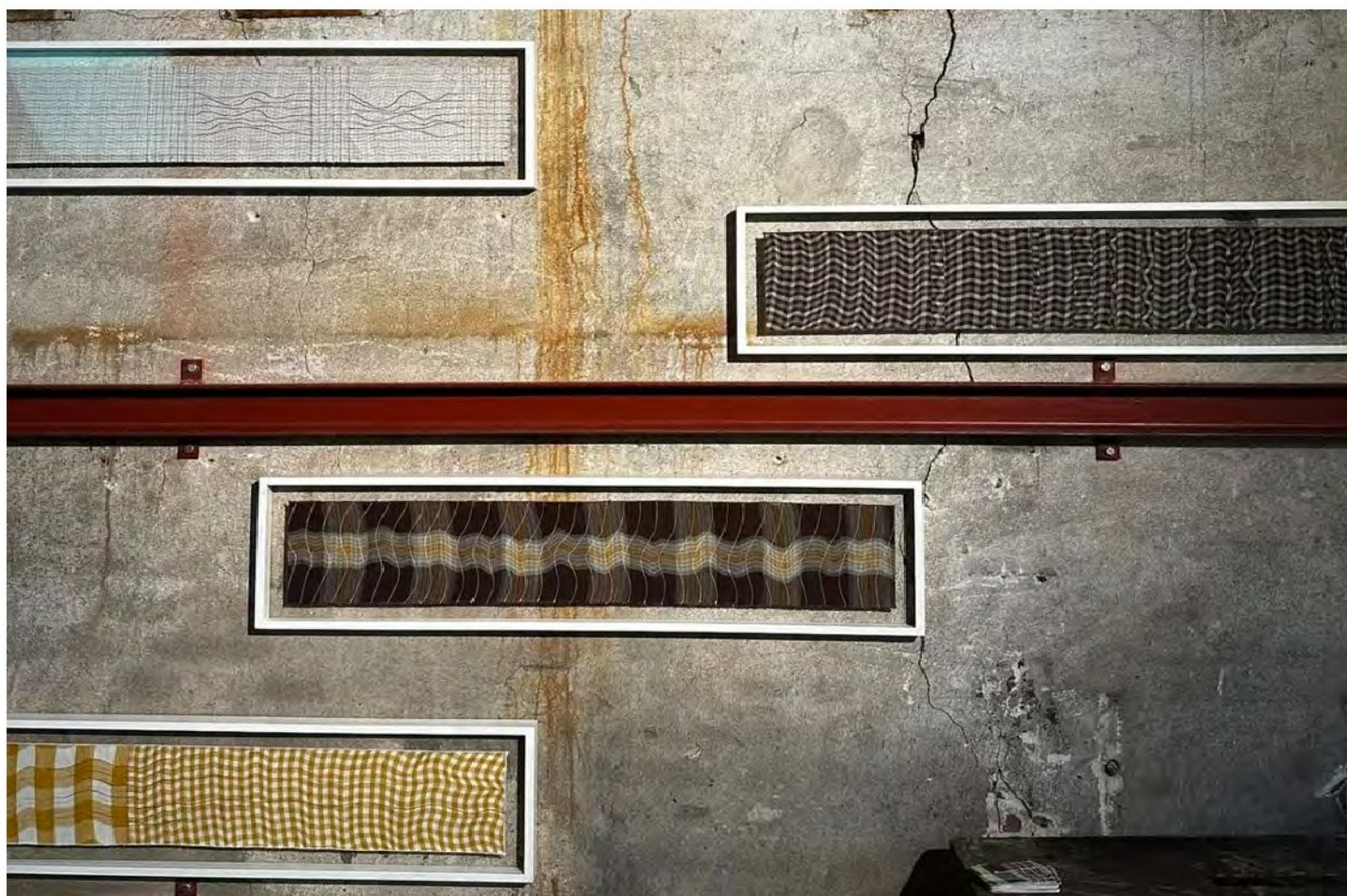
23

'Potatoes - Jules Péan

Bovenverdieping van het hoofdgebouw tijdens de expositie.

Met *'Seeds of Hope'* kunnen bezoekers binnen deze audiovisuele installatie een paardenbloem ruiken, aanraken en zelfs "worden". Het project, gemaakt door een groep van vijf internationale studenten, documenteert de weerstand van de paardenbloem tegen opgelegde menselijke systemen en belicht alternatieve bestaansmodellen; modellen die veerkracht, aanpassingsvermogen en onderlinge verbondenheid boven dominantie plaatsen. De reis van het zaad in de wind wordt een metafoor voor gedecentraliseerd, netwerkachtig denken dat de kern vormt van het Symbioceen-denken, terwijl de verkenning van de vrouw-bloemrelatie fungeert als een microkosmos van bredere culturele transformatie. Zo herdefinieert het project de menselijke rol niet als beheerder of toezichhouder, maar als deelnemer binnen een web van wederzijdse afhankelijkheden.

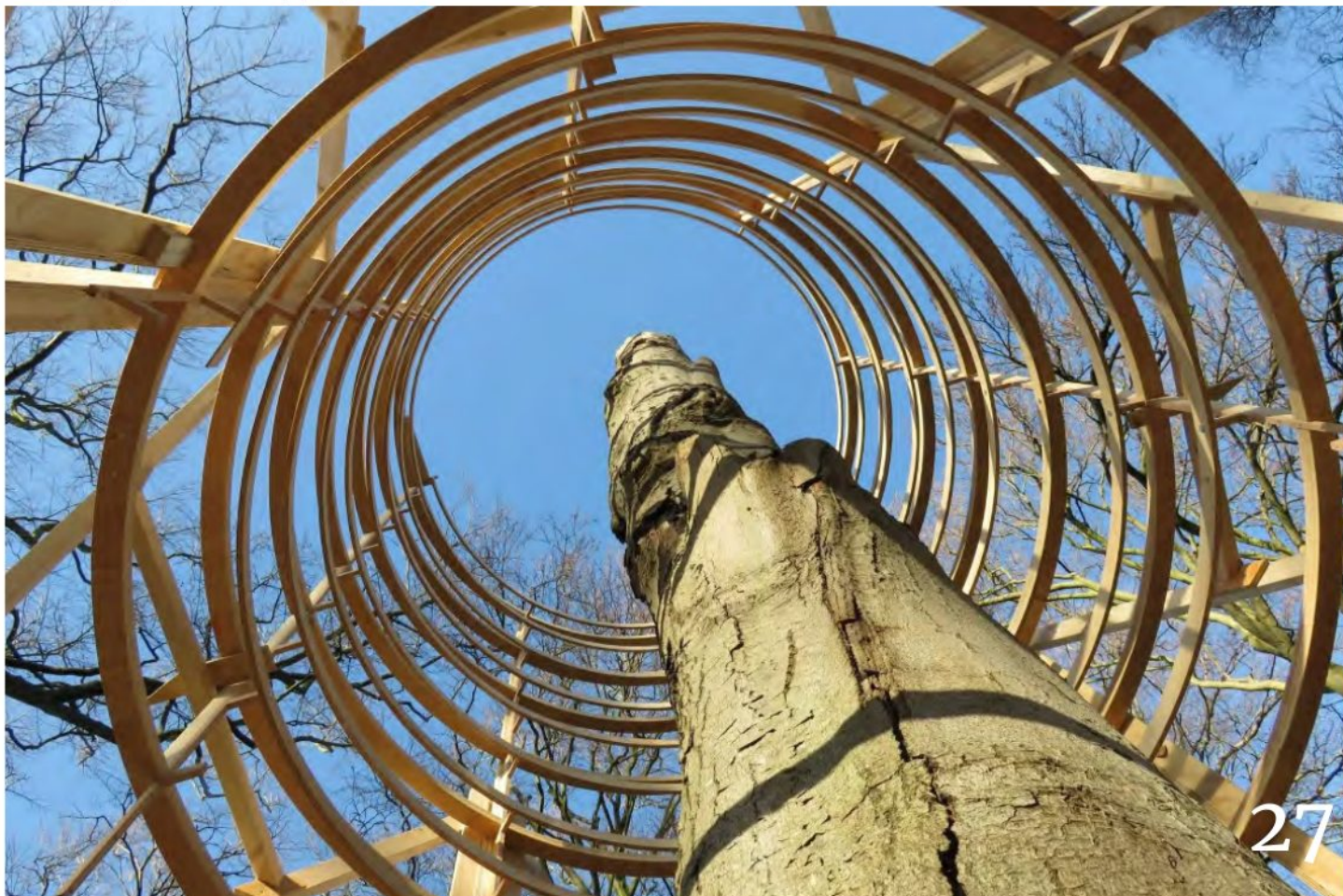
Dutch Design Week bood bovendien een ideale gelegenheid om de samenwerking tussen BioArt Laboratories en de culturele infrastructuur van Eindhoven te belichten. In co-curatie met Shaakira Jassat werd de collectieve tentoonstelling *'Radical Empathy – In Your Shoes'* van Studio TurnAround (Design Academy Eindhoven) gepresenteerd, waarin ontwerpers worden uitgedaagd om buiten hun eigen Umwelt te stappen en zich te verhouden tot de niet-menselijke ervaring van een ander wezen. Elke deelnemer koos een van vier niet-menselijke persona's—een stadsveermuis, een kat, een legkip of een koe—als vertrekpunt voor zijn of haar ontwerponderzoek. Via zelfontwikkelde instrumenten, zintuiglijke experimenten, immersie en reflectie verkenden deelnemers alternatieve manieren van voelen, bewegen en waarnemen. De resultaten van dit proces worden vertaald naar tastbare ontwerpwerken—objecten, systemen en ervaringen—geworteld in belichaamde kennis, waarbij empathie niet slechts een emotie is, maar een ontwerpmethodologie om aannames te bevragen, betrokkenheid te verdiepen en perspectief te verschuiven.

Een van deze werken is *'Forage Feeder'* van Marten Bijlstra, een kritische reactie op de manier waarop kippen in de industriële veehouderij worden behandeld. Foerageren is een natuurlijk gedrag van kippen, en het onderdrukken van deze instincten heeft negatieve gevolgen voor hun welzijn. *'Forage Feeder'* verspreidt automatisch voer over de stalruimte op natuurlijke tijdsintervallen, waardoor natuurlijk gedrag wordt gestimuleerd en gezondere, meer verrijkte levens voor de dieren worden ondersteund. Thermae is een terracotta tafelforwarmer, geïnspireerd op Romeinse badhuizen, ontworpen om gemeenschapsvorming te stimuleren door warmte tijdens de winter. Met kaarsen als warmtebron straalt het apparaat warmte uit via een speciaal gevormde terracotta koepel en handwarmers, en bevordert het nabijheid en gesprek in hedendaagse gedeelde ruimtes.

Natuurlijk zijn ook andere kunstenaars van de Design Academy Eindhoven welkom om hun werk aan het publiek te presenteren. *'Lithium in our lives'* van Valère Bernollin-Pinchon is een subtiel, twee meter lang sculpturaal fresco dat de reis van lithium verbeeldt: van ruwe landschappen tot aan de batterij in onze telefoons. De gehele structuur is verbonden door een gewortelde textuur die de verschillende stappen naar het eindresultaat weergeeft, variërend van economische tot ecologische impact en reflectie. Terwijl de samenleving zich beweegt richting nul CO₂-uitstoot en steeds strengere energienormen voor apparaten en voertuigen, blijft de milieukost van lithium-ionbatterijen vaak onderbelicht. Via subtiele sculpturale details nodigt dit werk uit tot reflectie op deze verborgen impact, en volgt het de reis van lithium van ruwe landschappen tot aan de batterij in onze telefoons.

Indien men het pad naar buiten vervolgde, zagen bezoekers hoe kunstwerken geïntegreerd waren met het omliggende landschap. In het grote kippenverblijf past *'Chicken Playground'* van Yerim Lee een niet-mensgerichte, op dierenwelzijn gerichte ontwerpbenadering toe. De installatie bevat verschillende zitstokken, beschutte ruimtes, organische vormen, stofbaden en meerdere voederpunten, en ondersteunt zo het natuurlijke gedrag van kippen zoals bewegen, verkennen en rusten.

Van het langlopende experiment *'How to hope to become a forest'* van Catinca Tielea zien we de culminatie van haar onderzoek. Tussen 2023 en 2024 bouwde ze samen met bezoekers van BioArt Laboratories een circulaire sculptuur van huishoudelijk orga-

Talent Pressure Cooker artists present during Dutch Design Week exhibition

Talent Pressure Cooker artists present during Dutch Design Week exhibition

nisch afval. In het jaar dat daarop volgde, observeerde zij de afbraak van dit buitenkunstwerk. In een videoinstallatie waarin de kijker de langzame verwerking van het werk door de tijd heen kan zien, reflecteert Catinca op wat tijdelijk of juist permanent kan betekenen voor de natuur en voor ons.

Het werk van Felix Ke Chen wordt gepresenteerd als een ogenschijnlijk compacte witte metalen container, aangedreven door een zonnepaneel. Toch is de impact op koffieboerderijen op het platteland niet te onderschatten: 'BioBrew' is een goedkoop afvalwaterzuiveringssysteem dat gebruikmaakt van vermifiltratie, waarbij regenwormen en micro-organismen worden ingezet om afvalwater te zuiveren en tegelijkertijd koffiepulp om te zetten in voedingsrijke mest. Via een doorsnede kunnen bezoekers de verschillende levensvormen zien die het ruwe afvalmateriaal verwerken. Ontworpen als een modulaire, schaalbare en lokaal geproduceerde oplossing pakt het project van Felix Ke Chen watervervuiling en bodemdegradatie aan, en ondersteunt het duurzame landbouw, terwijl het zowel de ecologische gezondheid als het levensonderhoud van boeren verbetert. Omringd door natuur is het niet verrassend dat bezoekers een bouwhek opmerken dat fungeert als een ruw canvas voor 'Die Trinkstelle, designing for the post-oil-city'. Ontwerper Mariana Malhó laat zien hoe bestaande faciliteiten uit het tijdperk van de fossiele brandstoffen kunnen worden omgevormd tot iets duurzams, zoals een waterstation. Het denkbeeldige ontwerp herwaardeert de locatie met een systeem om regenwater te verzamelen, te filteren en opnieuw te verdelen als een nieuwe publieke bron van drinkwater in de stad.

Tijdens Dutch Design Week 2025 bood BioArt Laboratories bezoekers meerdere momenten van verstillend, ontmoeting en reflectie binnen het programma. Met name de kampvuurbijeenkomsten, zoals 'New Moon Poetry and Tea' en het afsluitende 'Roots & Routes' debat, creëerden een intieme setting waarin rust, dialoog en collectieve beleving centraal stonden. Daarnaast fungeerden participatieve installaties en ervaringen zoals 'Dear Stranger, Echoes of Memory' en 'Welcome to the Living Room' als laagdrempelige ruimtes voor persoonlijke reflectie en menselijke verbinding. Workshops en rondleidingen droegen eveneens bij aan deze 'verademingsmomenten' door bezoekers actief te betrekken en hen op een toegankelijke manier door de inhoud te begeleiden. Gezamenlijk vormden deze programmaonderdelen een belangrijke aanvulling op de tentoonstelling, waarin ruimte was voor zowel verdieping als ontspanning binnen een drukbezochte context.

The Symbiocene Forest – Roots vormde een sterke en samenhangende bijdrage aan de Dutch Design Week 2025, waarin meer dan 80 makers en duizenden bezoekers samenkamen rond het thema van onderlinge verbondenheid. Door de combinatie van kunstwerken, interactieve installaties, workshops, rondleidingen en debatten ontstond een dynamische en toegankelijke omgeving waarin complexe thema's zoals ecologie, technologie en post-anthropocentrisch denken niet alleen werden gepresenteerd, maar ook actief werden ervaren en besproken. Deze multidisciplinaire aanpak vergrootte de betrokkenheid van het publiek en stimuleerde reflectie en dialoog. Tegelijkertijd onderstreepte de tentoonstelling de rol van BioArt Laboratories als een toonaangevend platform binnen bio-art en speculatief design, dat bijdraagt aan bewustwording en nieuwe perspectieven op duurzame en inclusieve toekomst.

BAD-Award: expositie.

Na vijftien succesvolle jaren is er in 2025 een einde gekomen aan de Bio Art & Design Award (BAD Award). Als partner van het eerste uur betreurt BioArt Laboratories het stopzetten van deze prestigieuze internationale competitie. De award vormde jarenlang een essentieel platform waar opkomende kunstenaars en ontwerpers werden uitgedaagd om, in samenwerking met gerenommeerde wetenschappers, de grenzen van de life sciences en de creatieve sector te verleggen.

De laatste jaren werd de BAD Award gedragen door een consortium van Noord-Brabantse cultuurpartners: BioArt Laboratories, Dutch Design Foundation, MU Hybrid Art House en Next Nature. Ondanks de structurele bijdrage vanuit de landelijke basisinfrastructuur, hebben enkele partners in 2025 besloten dat zij niet langer de middelen konden vrijmaken om hun rol binnen het consortium voort te zetten. Gezien de complexiteit en de schaal van de award, bleek het voor de overgebleven partners BioArt Laboratories en MU Hybrid Art House onmogelijk om de competitie in haar huidige vorm te continueren.

**Bio Art & Design
Award**

Het verdwijnen van de BAD Award laat een lacune achter in het internationale veld van de biologische kunsten. Juist nu de maatschappelijke en ethische discussies over biotechnologie urgenter zijn dan ooit, is de behoefte aan interdisciplinaire innovatie groot.

Om te voorkomen dat de jarenlange expertise, het netwerk en de reputatie van de award definitief verloren gaan, heeft BioArt Laboratories in 2025 proactief stappen ondernomen om het intellectueel eigendom van de BAD Award veilig te stellen. Door deze rechten te borgen, leggen we het fundament voor een toekomstige reanimatie van de award. Wij blijven geloven in de kracht van dit instrument en onderzoeken de mogelijkheden om in de toekomst, met nieuwe coalities, een herstart te maken die recht doet aan de rijke historie van deze prijs.

BIJDRAGEN AAN DISCIPLINAIRE VERDIEPING

BioArt Laboratories draagt bij aan de theoretische verdieping van de biokunsten via de podcastreeks Symbiotopics. Gebaseerd op het concept van het Symbioceen, fungeert de serie als een kritisch platform waar internationale denkers en makers de verwevenheid tussen wetenschap, natuur en cultuur analyseren.

Publicaties: Symbiotopics

De podcastreeks Symbiotopics vormt de bijdrage van BioArt Laboratories aan de verdieping van de biokunsten als discipline. De serie is gebaseerd op het concept van het symbioceen, een idee van de Australische milieufilosoof Glenn Albrecht. Dit begrip verwijst naar een sociaal-ecologisch tijdperk waarin de mens niet langer de dominante positie inneemt, maar juist in wederzijdse verbondenheid met de natuur leeft en handelt. In elke aflevering staat een maker centraal die nieuwe perspectieven aanreikt op het snijvlak van wetenschap, natuur, kunst en cultuur.

We starten Symbiotopics 2025 met Dougald Hine, een sociaal denker, schrijver en spreker, bekend om zijn diepgaande inzichten in de raakvlakken tussen wetenschap, klimaatverandering, kunst en cultuur. Als medeoprichter van het Dark Mountain Project en auteur van *At Work in the Ruins* (2023) daagt Dougald ons uit om onze relatie tot de wereld te heroverwegen in tijden van ecologische en maatschappelijke crisis. In zijn werk verweeft hij verschillende disciplines en moedigt hij ons aan om onzekerheid te omarmen en op zoek te gaan naar betekenisvolle manieren om levende culturen opnieuw vorm te geven. In deze aflevering verkennen we de rol van wetenschap en kunst in het omgaan met mondiale vraagstukken. Hine reflecteert op de relatie tussen klimaatwetenschap en cultuur, en op de beperkingen van de wetenschap bij het volledig doorgronden van de huidige crises. Ook bespreekt hij waarom storytelling juist in tijden van ontwrichting en culturele verandering van groot belang is. Daarnaast gaat hij in op de vraag hoe we onze plek kunnen vinden in de 'ruïnes' van het Antropoceen, door middel van veerkracht en creativiteit. Zijn perspectief reikt verder dan het oplossen van problemen en richt zich op wat het betekent om mens te zijn in tijden van verandering, waarbij analytisch denken wordt verbonden met een creatieve manier van begrijpen.

De tweede aflevering van Symbiotopics in 2025 bevat een verdiepend gesprek met kunstenaar en onderzoeker Paul Vanouse. Hij is internationaal bekend om zijn materiële en multisensorische werk, waarin hij de veranderende grenzen van biologie, identiteit en perceptie onderzoekt. In deze aflevering reflecteert Vanouse op het symbioceen en op manieren waarop het menselijk lichaam opnieuw kan worden gedacht — niet als een op zichzelf staande entiteit, maar als een poreuze, symbiotische plek van adem, geur en microbiële verwevenheid.

Daarnaast wordt ingegaan op Utter, Vanouse' doorlopende bio-installatie in glas, waarin menselijke adem wordt gesimuleerd zonder aanwezigheid van een menselijk lichaam. Door gebruik te maken van kunstmatig speeksel en het orale microbiom transformeert Utter de handeling van ademen tot zowel een poëtisch gebaar als een kritische reflectie op intimiteit, nabijheid en het microbiële zelf. Het gesprek raakt aan post-antropocentrische perspectieven, de ethiek van het werken met levende materialen en de esthetiek van het abject, waarbij het geworteld blijft in alledaagse menselijke interacties.

In de derde aflevering van Symbiotopics gaat kunstenaar en onderzoeker Stephanie Rotenberg in op de onderliggende infrastructuren van techno-utopische toekomstbeelden. In haar werk, dat zich uitstrekt over digitale en fysieke media, onderzoekt zij hoe systemen van arbeid, financiën en ecologie samenkomen binnen hedendaagse duurzaamheidsdiscoursen. In deze aflevering wordt de politieke lading van de zogenoemde 'blue economy' geanalyseerd — van aquacultuur tot technologieën voor natuurbehoud — en wordt zichtbaar gemaakt hoe dergelijke initiatieven vaak diepere ongelijkheden verhullen. Tevens wordt gereflecteerd op de rol van artistiek onderzoek in het zichtbaar en hoorbaar maken van complexe systemen, evenals op de mogelijkheden voor kritische betrokkenheid daarin.

Met de drie afleveringen van Symbiotopics wordt bio-art gepositioneerd als een kritisch en creatief domein dat inzicht biedt in de verwevenheid van ecologische, technologische en culturele systemen die het hedendaagse leven vormgeven. De podcastserie draagt bij aan nieuwe manieren van begrijpen en benaderen van deze verwevenheden en stimuleert een meer aandachtige, kritische en belichaamde omgang met vraagstukken rondom onder meer de klimaatcrisis, microbiologisch leven en techno-utopische infrastructuren.

CULTUUREDUCATIE EN PARTICIPATIE

BioArt Laboratories slaat een brug tussen complexe wetenschap en de samenleving door middel van actieve publieksbetrokking. In dit hoofdstuk belichten we de evenementen en coproducties die in 2025 zijn georganiseerd om cultuureducatie en participatie te stimuleren. Van verdiepende Guided Tours en hands-on workshops tot interdisciplinaire publieksactiviteiten op locatie: elke interventie is erop gericht de bezoeker deelgenoot te maken van de transitie naar het Symbioceen.

Lezingen: generation symbiocene

Lezingen tijdens Solidarity-activiteiten. BioArt Laboratories zet zich in om binnen een breed publiek maatschappelijk draagvlak te creëren voor haar onderzoekslijn en de bio-kunsten. In 2025 worden lezingen als onderdeel geboden binnen de solidariteitsactiviteiten en specifiek afgestemd op de verschillende doelgroepen. De lezingen dragen structureel de kernwaarden van BioArt Laboratories uit, met nadruk op biokunst en de onderzoekslijn van het Symbiocene, en bieden daarmee een inhoudelijk kader dat de activiteiten verdiept en duiding geeft. Op deze wijze ontwikkelt het Symbiocene zich verder als thematisch en verbindend concept binnen sectoren zoals kunst, onderwijs, bedrijfsleven en overheid.

10% Club Eindhoven Event. Op 27 mei organiseerde BioArt Laboratories het eerste Eindhovense evenement van de 10% Club, een netwerk van changemakers dat zich inzet voor het maximaliseren van sociale impact — gebaseerd op wetenschap, bewijs en compassie. Meer dan 50 mensen namen deel, en het evenement introduceerde hen in het concept van effectief geven: hoe de meest effectieve goede doelen ter wereld tot wel 100 keer zo veel impact per euro kunnen realiseren.

De focus lag op klimaatverandering, met nadruk op zowel de uitdagingen als de innovatiekloof die moet worden overbrugd om tegen 2050 netto nul uitstoot te bereiken. Om dit te verkennen, nodigde de 10% Club Future Cleantech Architects uit, een gerenommeerde denktank die zich richt op het identificeren en versnellen van baanbrekende klimaatoplossingen. Hun interactieve lezing, Future Energy Systems, ging in op sectoren met grote impact en de cruciale technologieën die nodig zijn om de wereldwijde energietransitie te versnellen. Daarnaast deelde Bram Schaper, directeur van Doneer Effectief, praktische inzichten over hoe je effectiever kunt geven en duurzame verandering kunt realiseren. De rustieke setting van BioArt Village, samen met de vele projecten op het terrein, vormde de perfecte achtergrond voor het evenement. Door middel van presentaties, discussies, diner en netwerkmomenten deden deelnemers praktische kennis, kritische perspectieven en concrete inzichten op over zowel klimaatoplossingen als effectieve filantropie.

Impact: deze activiteit versterkte de rol van BioArt Laboratories als een knooppunt voor op bewijs gebaseerde duurzaamheidseducatie en maatschappelijke betrokkenheid.

New Moon Poetry and Tea – filosofische lezing in collectieve setting (Coproductie). Deze lezing onderzocht hoe poëtische en rituele praktijken kunnen functioneren als vormen van collectieve kennisproductie, waarbij taal, objecten en zintuiglijke ervaring samen een reflectieve ruimte creëren. Centraal staat de vraag hoe gedeelde poëzie en symbolische handelingen bijdragen aan een alternatieve manier van denken over verbondenheid, tijd en waarneming.

Op dinsdag 21 oktober om 18:00 vond deze sessie plaats binnen het programma van New Moon Poetry and Tea, in een intieme buitensetting rond een kampvuur onder een zichtbare maan. De bijeenkomst is een hybride vorm tussen lezing, performance en filosofisch café, waarin het Moon Bound-project als inhoudelijk vertrekpunt diende. Tijdens de sessie werden geselecteerde teksten uit het Moon Bound-project hardop voorgedragen en gezamenlijk besproken. Deze voordracht functioneerde niet enkel als literaire presentatie, maar als een vorm van gedeelde reflectie waarin poëzie werd ingezet als methode om relationeel denken te activeren. De maan fungeerde hierbij als conceptueel ankerpunt: niet alleen als astronomisch object, maar als symbolische structuur voor cyclisch denken, afstand en collectieve verbeelding. De deelnemers werden uitgenodigd om persoonlijke objecten in te brengen die verbonden waren met hun ervaring binnen het project. Door deze objecten gezamenlijk rond het vuur te plaatsen, ontstond een tijdelijke assemblage van individuele herinneringen binnen een gedeeld veld van betekenis. Dit kan worden geïnterpreteerd als een materiële vertaling van het concept “collectieve narrativiteit”, waarin persoonlijke ervaring wordt ingebed in een groter geheel van gedeelde reflectie.

Impact: als eerste publieke presentatie van Moon Bound functioneerde deze coproductie-bijeenkomst als een experimentele lezingvorm waarin grensgebieden tussen poëzie, ritueel en filosofie werden verkend. De nadruk lag hierbij niet op overdracht van informatie, maar op het gezamenlijk ontwikkelen van betekenis binnen een performatieve setting.

33

The Symbiocene Forest – Roots, officiële opening, lezing en paneldiscussie. Op vrijdag 17 oktober organiseerde BioArt Laboratories de officiële opening van de tentoonstelling The Symbiocene Forest – Roots, die werd bijgewoond door honderden deelnemers. Bijdragen van meer dan 80 internationale makers worden gepresenteerd als een onderling verbonden geheel van werken en ervaringen, waarin diverse perspectieven samenkomen in een gedeeld en voortdurend evoluerend netwerk. Via de lezing en paneldiscussie die gemode-reerd wordt door BioArtLab-alumna Shaakira Jassat en co-curator Lauren Raaijmakers, onderzoeken we hoe het concept van “roots” binnen The Symbiocene Forest – Roots functioneert als een biologisch, cultureel en filosofisch verbindingsmechanisme, en hoe dit perspectief bijdraagt aan nieuwe vormen van collectiviteit binnen hedendaagse kunst- en ontwerp-praktijken. Centraal staat de vraag hoe “roots” niet alleen begrepen kan worden als oorsprong, maar als een dynamisch en relationeel systeem dat individuen, gemeenschappen en ecosystemen met elkaar verbindt. Dit perspectief sluit aan bij het concept van het Symbiocene, geïntroduceerd door Glenn Albrecht, waarin de nadruk ligt op wederkerige relaties tussen menselijke en niet-menselijke actoren. Binnen dit kader wordt het idee van “roots” niet gezien als een statisch beginpunt, maar als een voortdurend proces van verbin-ding en co-existentie.

De sessie werd geopend met een krachtige reflectie van Jassat op het thema “Roots”. Hoewel zij haar eigen zoektocht naar oorsprong beschrijft als “een rommelige sa-mensmelting van complexe realiteiten”, verwijst zij ook naar de woorden van Bell Hooks en benadert zij “roots” als een proces van het overstijgen van angst richting verbinding, met nadruk op diversiteit, gedeelde waarden en betekenisvolle gemeenschappen. Voortbou-wend op dit perspectief belichtte het panel “roots” als een collectieve structuur—vergelijk-baar met het onderling verbonden systeem van een boom—waarbij veerkracht en groei af-hankelijk zijn van samenwerking in plaats van individuele actie.

De bijdragen van de panelleden — waaronder Mary Anne Jaraisy, Maria Malos-henko, Akir Hall, Studio Berkvelt, Matthijs de Block en Di Fang — kunnen worden geanaly-seerd aan de hand van drie onderliggende benaderingen van “roots”. Ten eerste verschijnt “roots” als drager van persoonlijke en collectieve herinnering, waarin identiteit wordt ge-

vormd door verhalen en ervaringen. Ten tweede wordt “roots” benaderd als een ecologisch netwerk, waarin menselijke en niet-menselijke systemen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ten derde komt “roots” naar voren als een sociaal-politieke positie, waarin vragen rondom afkomst, macht en representatie een belangrijke rol spelen. Deze perspectieven tonen gezamenlijk een verschuiving van een individualistisch naar een relationeel wereldbeeld.

Binnen de context van de Dutch Design Week benadrukt deze lezing de urgentie om ontwerppraktijken niet alleen toekomstgericht te benaderen, maar ook te verankeren in hun oorsprong en context. Dit impliceert een herwaardering van materialen, gemeenschappen en ecologische systemen als actieve deelnemers in het ontwerpproces. Het programma werd aangevuld met een muzikaal intermezzo van interdisciplinair kunstenaar Chiara Pastoor, die met haar performance de sfeer verder versterkte.

Bezoekers werden uitgenodigd om de tentoonstelling te ervaren als een reeks onderling verbonden narratieven. Elk werk vertelde een eigen verhaal van oorsprong—variërend van persoonlijk tot politiek—maar bleef verankerd in gedeelde vragen rond herinnering, identiteit en verbondenheid. Naarmate de dag ten einde liep, genoten velen van warme soep en de saamhorigheid rond het kampvuur, waarmee The Symbiocene Forest – Roots werd gevierd als niet alleen een tentoonstelling, maar als een levend bos van ideeën, praktijken, gemeenschappen en mensen, waarin de wortels nog maar net beginnen te groeien. De informele afsluiting rond het kampvuur functioneerde hierbij niet enkel als sociaal moment, maar als een performatieve verlenging van het centrale thema: een tijdelijke gemeenschap waarin verbinding en uitwisseling centraal stonden.

Met deze officiële opening laat BioArt Laboratories zien dat The Symbiocene Forest – Roots niet alleen een tentoonstelling is, maar dat het fungeert als een experimenteel model voor relationeel denken. Door “roots” te herdefiniëren als een netwerk van verbindingen in plaats van een vaststaand beginpunt, biedt het project een relevant kader voor het heroverwegen van hedendaagse kunst- en ontwerppraktijken. Hiermee draagt het bij aan bredere discussies over ecologie, identiteit en collectiviteit binnen een tijdperk waarin onderlinge afhankelijkheid steeds zichtbaarder en urgenter wordt.

Debatten: reconfiguring the system

The Symbiocene Forest – Roots & Routes – Filosofisch café en kampvuurdebat (Coproductie) Tijdens het laatste weekend van Dutch Design Week 2025 organiseerden BioArt Laboratories en dr. Landeweerd — een gerenommeerd filosoof op het gebied van levenswetenschappen, wetenschapscommunicatie en ethiek — het Roots & Routes kampvuurdebat. Het vertrouwde format van een gesprek rond het warme kampvuur bracht opnieuw mensen samen, vergezeld door pepernoten, koffie en thee. Een filosofisch café en debat in één, voor een inspirerende middag.

Het debat opende met een inleiding over hoe de mens diepe tijd waarneemt via de benoeming van geologische tijdperken van de aarde: van het ontstaan van complex leven in het Pliocene en de ontwikkeling van de vroege mens in het Pleistoceen, tot de relatieve stabiliteit van het Holoceen, gekenmerkt door de opkomst van landbouw en complexe samenlevingen. Aan het begin van de 21e eeuw introduceerde chemicus Paul Crutzen het concept van het Antropoceen om een nieuw tijdperk te beschrijven waarin menselijke activiteit een dominante geologische kracht is geworden, die klimaat, ecosystemen en de planeet ingrijpend vormt. Hoewel dit kader zowel de schaal van menselijke impact als de gevolgen daarvan zichtbaar maakt, kan het ook dystopische narratieven versterken die nadruk leggen op vernietiging zonder handelingsperspectief te bieden. Dergelijke perspectieven kunnen, hoewel kritisch, de verbeelding beperken en constructieve betrokkenheid bemoeilijken. Dit benadrukt de noodzaak van alternatieve benaderingen die kritische bewustwording combineren met perspectieven van herstel, vernieuwing en creatieve heroriëntatie. Daarna introduceerde het debat het concept van het Symbioceen, zoals voorgesteld door Glenn Albrecht: een tijdperk gedefinieerd door wederzijds voordelige interacties tussen mensen en alle andere levensvormen, waarin symbiose—en niet menselijke hebzucht—het organiserende principe is. BioArt Laboratories vertaalt het Symbioceen naar praktijk, zichtbaar in de tentoonstelling: experimenteel werk met materialen, ruimtelijke ervaringen en collaboratieve formats. Kunstenaars en wetenschappers

werken letterlijk samen met schimmels, bacteriën, planten, waterstromen en mineralen—biologische actoren die niet als materialen, maar als partners worden benaderd. Veel installaties benadrukken co-creatie in plaats van het louter gebruiken van natuur; materialen worden gekweekt, gecultiveerd of geregenereerd in plaats van geëxtraheerd. In die zin fungeert het Symbioceen als een poëtisch-operationeel kompas dat samenwerking over soorten, disciplines en tijdschalen heen begeleidt, zonder als vaste doctrine te worden behandeld. Het opent nieuwe perspectieven en werkwijzen en roept de vraag op hoe we ons tot deze benaderingen verhouden.

Via vier prikkelende stellingen gingen bezoekers—bestaande uit makers en publiek—actief met elkaar in gesprek in een House of Commons-format, waarbij beide kanten van een stelling hun standpunt verdedigden. Onder leiding van dr. Laurens Landeweerd verliep het debat soepel, met respect, scherpe retoriek, humor en wederzijds begrip. De volgende stellingen kwamen aan bod:

Wanneer mensen samenwerken met levende organismen in kunst, vervaagt de grens tussen maker en medium. Hoe definiëren we auteurschap in zulke contexten? Kan een schimmel of plant als “mede-maker” worden beschouwd, en wat betekent dat voor de waardering van kunst? Sommigen pleitten voor co-creatie en stelden dat eigenaarschap niet kan worden uitgebreid tot het organisme zelf. Anderen benadrukten dat auteurschap ligt in het idee—de conceptuele essentie van het werk—dat bij de kunstenaar blijft.

Dystopische visies binnen het Antropoceen confronteren ons met de paradox dat het verbeelden van verval mogelijk nodig is om bloei te kunnen denken. Kan het verbeelden van ecologische ineenstorting positieve verandering stimuleren, of leidt het juist tot fatalisme? Hoe kunnen kunstenaars waarschuwen en hoop behouden? Sommigen stellen dat dergelijke narratieven noodzakelijk zijn om innovatie te stimuleren, omdat crises historisch vaak tot vooruitgang hebben geleid. Anderen waarschuwen dat ze ook demotiverend kunnen werken en kunnen leiden tot apathie en berusting.

Het representeren van ecosystemen via metaforen in kunst kan de complexiteit van de levende wereld versimpelen of vertekenen. Is vereenvoudiging onvermijdelijk om concepten toegankelijk te maken? Wanneer versterkt een metafoor begrip, en wanneer leidt die tot misleiding? Voor sommigen is vereenvoudiging noodzakelijk om complexe ideeën begrijpelijk te maken voor een breed publiek. Anderen stellen dat dit kan leiden tot miscommunicatie, omdat de boodschap anders kan worden geïnterpreteerd dan bedoeld.

Concepten zoals het Symbioceen worden soms als utopisch gezien en zouden de aandacht kunnen afleiden van urgente ecologische realiteiten. Inspireert utopisch denken tot actie, of bemoeilijkt het juist praktische oplossingen? Kunnen speculatieve kaders en pragmatische benaderingen naast elkaar bestaan? Critici stellen dat dergelijke concepten vooral filosofisch blijven en weinig directe maatschappelijke impact hebben. Anderen zien ze juist als denkkaders en inspiratiebronnen waaruit nieuwe ideeën kunnen ontstaan op het snijvlak van kunst, levenswetenschappen en innovatie.

Het debat was zo vormgegeven dat bezoekers en kunstenaars op elk moment konden aansluiten. Het milde weer, de natuurlijke omgeving en het gevoel van samenzijn rond het kampvuur droegen bij aan een betekenisvolle en memorabele afsluiting van de Dutch Design Week bij BioArt Laboratories.

Impact: het debat fungeerde als een verdieping van het Symbiocene, waarbij filosofische reflectie werd verbonden met de tentoongestelde werken. Het stimuleerde kritisch denken over ecologische narratieven en versterkte tegelijkertijd een gevoel van gemeenschap, samenwerking en nieuwe manieren om menselijke en niet-menselijke relaties te begrijpen.

Guided Tours

Guided Tours aan Solidarity activiteiten. BioArt Laboratories zet zich jaarlijks in om bezoekers een betekenisvolle en inhoudelijk sterke ervaring te bieden. In 2025 werden de Guided Tours tevens aangeboden als onderdeel van de solidariteitsactiviteiten en zijn zij specifiek afgestemd op de verschillende doelgroepen. Hierdoor wordt de verbinding tussen de activiteiten en de concrete bijdragen van deelnemers aan projecten en faciliteiten versterkt. De rondleidingen bevatten structureel de kernwaarden van BioArt Laboratories, met aandacht voor biokunst, onderzoekslijnen en de onderliggende visie, en functioneren daarmee als een inhoudelijk kader dat reflectie en betrokkenheid stimuleert.

Rondleidingen tijdens Dutch Design Week 2025. Met de tentoonstelling The Symbiocene Forest – Roots werd een groot en divers veld van bijdragen samengebracht—met werk van ruim tachtig kunstenaars en ontwerpers—wat voor bezoekers met beperkte tijd en context overweldigend kan zijn. De georganiseerde rondleidingen vormden hierin een essentieel instrument voor bemiddeling en kennisoverdracht. Onder begeleiding van ervaren gidsen met inhoudelijke expertise werden bezoekers door de tentoonstelling geleid via zorgvuldig opgebouwde narratieven, afgestemd op momenten waarop interactie met aanwezige makers de ervaring kon verdiepen en een betekenisvolle uitwisseling kon stimuleren.

Deze rondleidingen boden bezoekers niet alleen een inkijk in de werken zelf, maar ook in de onderliggende concepten, motivaties en werkwijzen van de deelnemende kunstenaars en ontwerpers. Door deze contextuele verdieping werd de tentoonstelling toegankelijk gemaakt voor een breed en divers publiek, waaronder pers, studenten, buurtbewoners en grotere groepen, zoals medewerkers van ASML.

Voor studenten van de iArts-opleiding werd een specifiek op maat gemaakte rondleiding ontwikkeld, waarin extra nadruk lag op de vertaalslag naar hun eigen artistieke en onderzoekspraktijk. In deze sessie werd niet alleen ingegaan op de inhoud en thematiek van de tentoonstelling, maar ook op de methodologische en interdisciplinaire benaderingen die binnen de werken zichtbaar zijn. Door expliciet verbanden te leggen met hun curriculum — zoals onderzoeksgedreven maken, transdisciplinaire samenwerking en de relatie tussen kunst, wetenschap en technologie — werd de rondleiding gepositioneerd als een verdiepend leermoment.

Hierdoor functioneerde deze specifieke tour niet enkel als introductie tot de tentoonstelling, maar als een educatief kader waarin studenten werden gestimuleerd om kritisch te reflecteren op hun eigen praktijk en positie binnen bredere ecologische en maatschappelijke vraagstukken.

Impact: de rondleidingen functioneren als een effectief middel voor contextualisering en verdieping, waardoor bezoekers de tentoonstelling gerichter en inhoudelijker kunnen ervaren. Door interactie met makers en gerichte duiding wordt actieve betrokkenheid en kennisuitwisseling gestimuleerd. De op maat gemaakte iArts-tour versterkt dit effect door expliciet aan te sluiten op het curriculum, waardoor de rondleiding bijdraagt aan reflectie, leerprocessen en de ontwikkeling van de eigen artistieke praktijk.

37

Workshops

Whispers from the Roots – Lichtbos Festival (lezing, rondleiding, workshop, co-creatie, co-productie). In het weekend van 27 september 2025 markeerde Lichtbos Eindhoven (voorheen Landgoed De Wielewaal) zijn publieke opening met het festival Lichtbos Vibes. Dit evenement vierde de transformatie van een historisch privélandgoed van Philips—dat 100 jaar gesloten was—naar een toegankelijk openbaar bos. Door natuur, cultuur en erfgoed samen te brengen, betrok het festival bewoners en partners bij het vormgeven van het gebied als een inclusieve plek, met aandacht voor duurzaamheid, biodiversiteit, culturele programmering en het behoud van het historische landschap. BioArt Laboratories nam deel als een van de samenwerkende partners. Binnen deze context bood Whispers from the Roots een gestructureerd programma waarin kunst, milieubewustzijn en persoonlijke reflectie samenkwamen. Het programma begon met een rondleiding waarin deelnemers kennismaakten met de geschiedenis van BioArt Laboratories en lopende kunstenaarsprojecten. Daarna volgde een buitensessie in de tuinen, waarin deelnemers de locatie verkenden en reflecteerden op de relatie tussen creativiteit en de natuurlijke omgeving.

Het binnendeel bestond uit een presentatie over milieuvraagstukken, dierlijke communicatie en het concept van het Symbioceen Bos, dat een toekomstvisie schetst van een evenwichtige co-existentie tussen mensen en andere levensvormen. Vervolgens namen deelnemers deel aan een begeleide reflectieoefening, waarbij zij aan de hand van gerichte vragen nadachten over hun waarden, hun relatie tot de natuur en hun toekomstvisie, en brieven schreven aan hun toekomstige zelf. Deze brieven worden bewaard in een tijdscapsule die over vijf jaar zal worden geopend. Het programma werd afgesloten met een praktische, creatieve activiteit waarbij deelnemers kleine houten objecten beschilderden, geïnspireerd op het Symbioceen Bos, en deze voorzagen van persoonlijke citaten en reflecties over natuur en harmonie. Deze bijdragen vormen samen een collectief kunstwerk dat werd gepresenteerd tijdens de Dutch Design Week 2025.

Impact: als onderdeel van het Lichtbos Festival, met meer dan 30.000 deelnemers, verstevigde deze activiteit de positie van BioArt Laboratories als een essentiële partner binnen zowel de Eindhovense culturele infrastructuur als op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit, culturele programmering en erfgoedbehoud.

Hyphae of Kindness – Co-creatie. Kunstenaar Angela Kumar nodigt mensen uit om eenvoudige daden van vriendelijkheid uit te voeren, gericht op zowel mensen als niet-menselijke levensvormen, en deze om te zetten in geschreven bijdragen die onderdeel worden van het kunstwerk Hyphae of Kindness. Geïnspireerd door mycelium—het ondergrondse netwerk van schimmeldraden dat de gezondheid van bomen ondersteunt—laat de installatie zien hoe vriendelijkheid ook kan bijdragen aan menselijk welzijn, waarbij onderzoek wijst op positieve effecten voor zowel lichaam als geest. Deze geschreven bijdragen fungeren als verbindingen tussen de myceliumnodes en transformeren de ruimte tot een levend symbool van onderlinge verbondenheid, waarin vriendelijkheid groeit en zich verspreidt als wortels onder de aarde.

Impact: het proces vergroot de betrokkenheid van bezoekers door hen uit te nodigen actieve bijdragers te worden. Door individuele bijdragen te verbinden tot een gedeeld netwerk, versterkt de installatie het bewustzijn van onderlinge verbondenheid en stimuleert het inzicht in hoe kleine handelingen kunnen bijdragen aan collectief welzijn.

Not Just an Egg – Ervaring. Deze workshop was een interactieve kippenkar-installatie van Warden Willems die nieuwsgierige bezoekers uitnodigt om het verschil tussen vrije-uitloop- en industriële eieren te proeven, voelen en ontdekken. Door zintuiglijke ervaring te combineren met kritische reflectie, maakt het project verborgen voedselsystemen zichtbaar en stimuleert het publiek om na te denken over waarde, ethiek en verantwoordelijkheid in alledaagse eetkeuzes. De geslaagde ervaring bracht veel mensen samen en creëerde een gedeeld moment van reflectie op deze thema's. (Onderdeel van de collectieve tentoonstelling Radical Empathy – In Your Shoes van Studio Turn Around Design Academy Eindhoven).

Impact: de ervaring vergrootte de betrokkenheid van bezoekers en het bewustzijn van verschillen tussen voedselproductiesystemen, wat bleek uit actieve deelname en discussies. De gekozen aanpak stimuleerde bovendien dialoog en reflectie, en moedigde aan tot meer doordachte ethische en ecologische keuzes in het dagelijks consumptiegedrag.

Echoes of Memory – Ervaring. Soonhwa Kang's 'Vessels of Remembrance' vindt zijn oorsprong in Koreaanse en Japanse herdenkingstradities. Geworteld in Oost-Aziatische voorouderpraktijken weerspiegelt haar werk een wereldbeeld waarin herinnering, ritueel en zorg centraal staan in hoe wij ons tot elkaar en tot de aarde verhouden. Haar keramische objecten fungeren daarbij als stille bemiddelaars tussen aanwezigheid en afwezigheid—ze echoën herinnering, continuïteit en de onzichtbare zielen die ons omringen—en nodigen uit tot verstillings, reflectie en het verbeelden van nieuwe toekomst, gevormd door het verleden. Door ruimte te creëren voor stilte, reflectie en collectieve participatie stimuleert Soonhwa een langzamere, meer intentionele manier van zijn—een benadering die zich verzet tegen extractie en cyclisch denken omarmt. De handgevormde keramische objecten—voornamelijk hoogvoetige, vogelachtige vormen—zijn opgesteld op een lange tafel die een ceremoniële setting oproept. In de ervaring Echoes of Memory kunnen bezoekers deelnemen aan deze ceremonie door hun reflecties te schrijven of schilderen met inkt op rijstpapier, waarna deze worden opgenomen in een afsluitend begrafenisritueel.

Impact: de ervaring stelt relationele zorg, voorouderlijke continuïteit en cyclisch denken centraal als alternatieven voor extractieve, mensgerichte systemen. Door een participatieve rituele ruimte te creëren waarin bezoekers actieve bijdragers worden, verdiept het project collectieve reflectie en verbondenheid met deze perspectieven.

Soil Recipe – Ervaring en workshop. Het project Soil Recipe van Heather Seo transformeert weggegooid organisch afval tot vruchtbare grond, waarbij wat normaal wordt weg-

gegooid verandert in een basis voor nieuw leven en de behoefte aan nieuwe grondstoffen vermindert. Het werkt met natuurlijke materialen—zoals papier, hout, eierschalen en zaden—naast materialen als klei, mycelium en mineralen, die zorgvuldig worden gecombineerd tot levende bodem. Het project omarmt circulair denken door afval te beschouwen als onderdeel van een voortdurende ecologische cyclus, waarin materialen terugkeren naar de aarde om regeneratie te ondersteunen. Tegelijkertijd stimuleert het verbondenheid door deelnemers uit te nodigen zelf bodem te creëren, waardoor zij van toeschouwer veranderen in mede-maker binnen dit proces.

Door verder te gaan dan traditionele afvalverwerking, stelt Soil Recipe een door burgers gedreven systeem voor waarin dagelijks organisch afval kan worden gebruikt om thuis natuur te cultiveren. Hiermee moedigt het een post-antropocentrisch, bodemgericht perspectief aan, waarin materialen niet langer worden gezien als louter hulpmiddelen voor de mens, maar als actieve deelnemers in ecologische systemen. Door middel van kiemende bodemsculpturen in unieke kleuren en vormen ter inspiratie, en een receptenboek met meer dan tien bodemrecepten—met nauwkeurige verhoudingen, materiaaltoepassingen en uitleg over bijvoorbeeld pH-waarden van verschillende soorten huishoudelijk afval—worden bezoekers uitgenodigd om hands-on deel te nemen aan deze inloopworkshop en hun eigen bodemsculpturen te maken.

Impact: Soil Recipe bevordert een regeneratief, meer-dan-menselijk perspectief door afval te transformeren tot levende bodem die opnieuw deel wordt van ecologische cycli. Door de participatieve aanpak vergroot het bewustzijn en verantwoordelijkheid, en moedigt het mensen aan om actief deel te nemen aan praktijken die aansluiten bij de waarden van het Symbioceen.

Dear Stranger – Ervaring. Tijdens de Dutch Design Week bij BioArt Laboratories stuiten bezoekers in een van de hoofdgangen naar de tentoonstelling op een intrigerende installatie. Als een uitsnede uit een oud huishouden staat er een antieke tafel met een ouderwetse typemachine die het dagelijkse ritme en de looproute subtiel onderbreekt, en op een speelse en poëtische manier bijna vergeten vormen van communicatie opnieuw introduceert. Het creëert een moment van verstillen en nodigt uit om iets te delen—een stille herinnering dat we allemaal samen leven. De installatie van Jade LE RAY stimuleert spontane menselijke verbinding via een gedeeld vel papier in de typemachine en twee tegenover elkaar geplaatste stoelen, en biedt ruimte voor gesprekken die tijdens de tentoonstelling uitgroeien tot langere verhalen, ingebracht door iedere bezoeker bij BioArt Laboratories.

Cubcho – Workshop. Creativiteit begint op jonge leeftijd. Cubcho van Viktoriya Gotseva nodigt kinderen uit om oud papier te transformeren tot duurzame bouwblokken. Als alternatief voor kortlevend plastic speelgoed stelt dit hands-on instrument kinderen in staat om hun eigen materialen te maken met alleen gerecycled papier, water en natuurlijke toevoegingen zoals kruiden en specerijen.

Tijdens de workshop worden deelnemers stap voor stap begeleid in het hele proces—van ontwerp tot eindproduct. Ze vermalen papier, experimenteren met texturen en leren hun creaties vormen, terwijl ze motorische vaardigheden, zelfvertrouwen en een bewustzijn van hergebruik ontwikkelen. Zo ontdekken jonge kinderen hoe ze hun eigen kleurrijke Cubcho-blokken kunnen ontwerpen en maken, en tegelijkertijd hoe deze objecten kunnen uitgroeien tot blijvende middelen voor spel, verbeelding en leren. De workshop is toegankelijk voor kinderen vanaf 3 jaar, evenals voor leerkrachten en makers, en wordt door alle deelnemers met veel enthousiasme ontvangen.

Forest Design Workshop — Reconnect · Rethink · Redesign. De beste ontwerper op aarde? De natuur. Al 3,8 miljard jaar ontwikkelt de natuur ingenieuze oplossingen die duurzame innovatie inspireren. Tijdens de Dutch Design Week werkte BioArt Laboratories samen met Mascha Molotnikova (Studio BOXQ) om meerdere Forest Design-workshops te organiseren. Het bos zelf wordt daarbij de studio en co-ontwerper, en nodigt bezoekers uit om samen opnieuw verbinding te maken, te herdenken en een duurzame toekomst te herontwerpen. Tijdens elke workshop begeleidt Mascha de deelnemers met een zorgvuldig samengestelde toolkit, ruwe materialen en op impuls gebaseerde opdrachten om inzichten te vertalen naar vorm: snelle modellen, ruimtelijke schetsen en systeemkaarten. Deelne-

mers leren rechtstreeks hoe levende systemen efficiënt en veerkrachtig blijven, en passen deze inzichten toe op hun eigen vraagstukken—een directe, praktische vorm van biomimicry. Door observatie, snelle prototyping en bewezen ontwerpmethodes te combineren, verenigt de workshop ecologie, cultuur en technologie op de manier die BioArt beoogt. Kortom, het biedt een levende demonstratie van regeneratieve, circulaire samenwerking tussen mens en natuur—precies de essentie van het Symbioceen Bos. Het vormt een welkome verandering in een tijd waarin creatief werk zich vaak achter schermen en Pinterest-borden afspeelt, terwijl de behoefte groeit om opnieuw verbinding te maken met de levende wereld en mét haar te ontwerpen in plaats van ertegenin.

Impact: via een uitgebreide toolkit leren deelnemers opnieuw verbinding te maken met de natuur, ontwerpprocessen te herdenken en gezamenlijk een duurzame toekomst te vormen volgens de principes van het Symbioceen.

Welcome to the Living Room. Gepresenteerd in de buitenlaboratoriumkeuken van BioArt Laboratories nodigt de participatieve voedselinstallatie en sociale ontmoeting van Siyu Li bezoekers uit in een ruimte waar alle levende wezens—menselijk én meer-dan-menselijk—als gast worden verwelkomd. In een wereld gevormd door industriële voedselsystemen en gehomogeniseerde smaakschema's activeert Siyu lokale, scherpe, aardse en vaak over het hoofd geziene smaken opnieuw, waarmee zij normatieve ideeën over smaak en eetbaarheid ter discussie stelt. Voortbouwend op het concept van governmentality van Michel Foucault onderzoekt haar project hoe voedingsnormen niet enkel persoonlijke keuzes of culturele gewoonten zijn, maar onderdeel van bredere regulerende systemen die het dagelijks leven sturen door lichamen, omgevingen en levensvormen te vormen. Door de "living room" te herdenken als een gedeelde ecologische commons, biedt deze ruimte gastvrijheid niet alleen aan mensen, maar ook aan herinneringen, vernaculair erfgoed en eetbare wortels. Door het maken en eten van kleverige rijstballen met wortels—waarbij kleefrijst fungeert als een eeuwenoude biolijm—verkennen bezoekers hoe voedsel lichamen, herinneringen en culturen zowel fysiek als symbolisch met elkaar verbindt. Zij nemen deel aan een stille vorm van verzet tegen fastfoodlogica en gestandaardiseerde consumptie, waarbij zintuiglijke handelingen een terugkeer naar belichaamde herinnering stimuleren en tegelijkertijd kritische vragen oproepen over hoe eetbaarheid wordt geproduceerd, gereguleerd en gecontroleerd binnen hedendaagse voedselsystemen. Door deze vorm van collectief eten en maken, en in dialoog met Donna Haraway's oproep tot symbiose en kin-making, stimuleert Welcome to the Living Room een ethiek van samenleven gebaseerd op multispecies verwantschap, vernaculair ecologisch denken en gedeelde kwetsbaarheid. Het project opent een ruimte om voedsel niet alleen te beschouwen als voeding, maar als een plek van herinnering, zorg en collectieve verbeelding.

Hair Recycling Workshop. Yi Zhang benadert haar als een zintuiglijk en symbolisch medium om de menselijke impact in stedelijke omgevingen te onderzoeken vanuit een meer-dan-menselijk perspectief. Haar workshop nodigt deelnemers uit om de nawerking van weggegooid haar opnieuw te verbeelden binnen stedelijke afvalsystemen, voortbouwend op het concept van separability van Denise Ferreira da Silva. Hierin gaat scheiding niet enkel over het onderscheiden van dingen, maar over het creëren van een hiërarchie waarin sommige elementen als fundamenteel anders en ongelijk worden behandeld. Deze rol wordt vervuld door stedelijke afvalsystemen die scheidingen in stand houden tussen levend en niet-levend, menselijk en niet-menselijk, en zo onze emotionele afstand tot weggegooid materiaal vormen door ze als onbelangrijk te beschouwen. Tegelijkertijd worden de verwevenheid tussen organismen, ecosystemen en menselijke activiteit vaak over het hoofd gezien. Dit roept vragen op over hoe stedelijke infrastructuren bepalen wat we mogen aanraken, benaderen of negeren, en hoe deze systemen vormgeven aan de materialen waaraan we ons hechten versus die we leren weg te werpen.

De zintuiglijke ervaring begint met een begeleide meditatie waarin de reis van weggegooid haar wordt gevolgd, wat uitnodigt tot een heroverweging van de grenzen tussen menselijk en niet-menselijk en tot het verkennen van hoe alledaags afval kan bijdragen aan bredere cycli van ecologisch herstel en regeneratie. Deelnemers leren over laagdrempelige en goedkope recyclingtechnieken zoals nat viltten, waarmee verzameld haar—afkomstig van kapperszakken, trimsalons voor dieren of door deelnemers zelf meegebracht—

41

Hair Recycling Workshop door Yi Zhang

wordt getransformeerd tot nieuwe materiële vormen. Tijdens dit proces worden zicht, tast en geur actief aangesproken, terwijl deelnemers worden uitgenodigd om direct met haar als materiaal te werken.

Symbiocene Education Alliance

De Symbiocene Education Alliance – Citizen Science Workshops (Coproductie). In het kader van de Symbiocene Education Alliance heeft BioArt Laboratories diverse middelen ontwikkeld ter versterking van de infrastructuur van het programma. Dit omvat onder meer de realisatie van een praktische teeltinfrastructuur met verhoogde kweekbakken en kassen, waarin de opkweek en verzorging van plantensoorten structureel onderdeel uitmaken van de projectactiviteiten. Deze voorzieningen ondersteunen zowel de educatieve als de experimentele dimensie van het programma.

Daarnaast heeft BioArt Laboratories zijn netwerk met onderwijs- en onderzoeksinstituten verder versterkt. Er zijn verkennende gesprekken gevoerd met Fontys Hogeschool in het kader van het Moral Food Lab, en de samenwerking met de Radboud Universiteit binnen het Europese IANUS-project is verdiept. Dit heeft geresulteerd in de lancering van Symbiotic Sessions in april 2025: een reeks interactieve citizen science-workshops die wetenschap, duurzaamheid, creativiteit en regeneratieve praktijken met elkaar verbinden, en zo biotechnologie en klimaatoplossingen tastbaar maken voor gewone burgers.

Symbiotic Sessions maken deel uit van Citizen Science and Biotechnology for Sustainable Development: Trust, Innovation, and Action, een initiatief binnen het Europese IANUS-project. De sessies stellen deelnemers in staat om actief betrokken te raken bij wetenschappelijk onderzoek, waarbij onderwerpen worden verkend zoals de rol van biotechnologie in klimaatoplossingen, de balans tussen commercieel en publiek onderzoek, en vertrouwen in innovatie. De workshops zijn ontwikkeld in samenwerking met experts Ailén Gamberoni, Elise Meulenbroeks, Laurens Landeweerd en Amalia Kallergi, en combineren praktische experimenten met reflectieve discussies over duurzaamheid en wetenschappelijke ethiek. Elke workshop bood plaats aan 15 deelnemers en voorzag hen van praktische vaardigheden, wetenschappelijke geletterdheid en ervaringsgericht leren dat toepasbaar is in huis, op school of binnen gemeenschapsinitiatieven.

Tijdens de eerste sessie, Fermentation, maakten deelnemers kennis met kombucha: ze leerden het brouwen, experimenteerden met smaken en bespraken de bredere implicaties van biotechnologie in het dagelijks leven. De principes van het Symbioceen, zoals ecologische wederzijdse afhankelijkheid en regeneratieve praktijken, fungeerden hierbij als leidend kader.

Impact: door actief deel te nemen aan het onderzoek en praktische vaardigheden op te doen die ze thuis kunnen toepassen, leren deelnemers hoe biotechnologie werkt in reële toepassingen en hoe zij zich hier kritisch toe kunnen verhouden. Dit draagt bij aan het wegnemen van de mystiek rond wetenschap en vergroot het vertrouwen en begrip van hoe innovaties de samenleving beïnvloeden. Zo worden zij actieve deelnemers in het bredere wetenschappelijke en educatieve ecosysteem.

DP2 Kunsttentoonstelling – International School Eindhoven (Coproductie). Van 12 tot en met 14 maart 2025 werd de DP2 Kunsttentoonstelling bij BioArt Laboratories georganiseerd, waarin het werk van DP2-leerlingen van de International School Eindhoven zijn gepresenteerd. Als afsluiting van het kunstcurriculum kregen deelnemers bij BioArt Laboratories een unieke praktijkervaring doordat zij actief betrokken waren bij de organisatie van hun tentoonstelling en de openingsavond. Het programma omvatte een openingsceremonie en publieke openingstijden, waarbij studenten in contact kwamen met diverse bezoekers, de logistiek van de tentoonstelling beheerden en vaardigheden ontwikkelden op het gebied van kunstpresentatie, evenementorganisatie en publieksinteractie.

De tentoonstelling nodigde alle leerlingen van de school uit om de kunstwerken te bekijken. In totaal bezochten ongeveer 18 klassen, elk met circa 30 leerlingen, evenals hun ouders en docenten, de tentoonstelling in de periode van drie dagen.

Impact: deze activiteit versterkte de rol van BioArt Laboratories in het ondersteunen van jeugdcreativiteit, samenwerking met de lokale gemeenschap, ervaringsgericht leren en de integratie van artistieke praktijken in onderwijsprogramma's.

Dedication: Wilgen vlechten in de regen.

Solidarity-projecten

Een kernonderdeel van de maatschappelijke werking van BioArt Laboratories is het solidariteitsprogramma. In 2025 werden 130 solidariteitsactiviteiten gerealiseerd met meer dan 1.500 deelnemers. Dit waren onder andere internationale vrijwilligers, studenten, omwonenden uit de lokale gemeenschap en professionals uit het bedrijfsleven. Een kleine greep: ASML, AFA, NXP, Axelera, DLL, SintLucas, Bultman, Vanderlande, AOMB, Illumina, Markeflect, Fluke, Philips, Rabobank, DHL, Deloitte, Fontys, Samen voor de Regio, de Gemeente Eindhoven, Imec en Praktijkschool Eindhoven.

Centraal in deze activiteiten staat de locatie van BioArt Laboratories, een monumentaal bunkercomplex dat het historische en sociale erfgoed van Eindhoven belichaamt. De locatie belichaamt niet alleen de verschillende verhalen van hoe in het verleden daar geleefd en gewerkt werd, maar heeft zich tevens ontwikkeld tot een creatieve hub voor interdisciplinaire samenwerking rond actuele duurzaamheidsvraagstukken. Deze historische context, de unieke Heimatstil-architectuur en de natuurrijke omgeving vormen hierbij een integraal onderdeel van de beleving dat onze experimentele onderzoekslijnen versterkt. Het ruwe, off-grid karakter van de locatie draagt daarnaast bij aan een directe, praktische en hands-on benadering van de activiteiten.

De solidariteitsactiviteiten hebben een impact gegenereerd die verder reikt dan de afzonderlijke evenementen zelf. Elke activiteit droeg direct bij aan de ontwikkeling van projecten, faciliteiten en de bezoekerservaring van BioArt Laboratories. Zo worden leerlingen van de Praktijkschool samengebracht met professionals van ASML, zodat zij gezamenlijk werken aan verhoogde plantenbedden voor de teelt van gewassen uit de nachtschadefamilie (Solanaceae). Deze planten zijn vervolgens ingezet binnen projecten van de Symbiocene Education Alliance. Een ander voorbeeld is 'Willow Weaving', waarbij deelnemers kennismaken met de toepassing van regeneratieve praktijken binnen landschapsonwikkeling, met als uitgangspunt de afstemming op lokale ecologische systemen. Centraal stond het werken met wilgentenen, een hernieuwbaar en lokaal toepasbaar natuurmateriaal dat doorgaans vrijkomt uit regulier beheer van wilgen en traditioneel beperkt wordt benut. Dit materiaal is ingezet als constructief element rondom onze opslagcontainers. De toepassing van wilgentenen maakt deel uit van onze circulaire en landschapsgerichte ontwerpbenadering, waarbij gebruik wordt gemaakt van snel hergroeibare biomassa uit regulier landschapsbeheer. Binnen deze context functioneren de wilgentenen als herbruikbare en biologisch afbreekbare bouwcomponenten, zonder industriële bewerking. Daarnaast dragen zij bij aan de ruimtelijke integratie van vegetatie, onder meer door het creëren van een structuur die gunstige condities kan bieden voor verticale beplanting en lokale biodiversiteit. Andere resultaten omvatten onder meer het uitbreiden van BioArt Laboratories' faciliteiten voor de Dutch Design Week, de aanvulling op de programma's van het European Solidarity Corps, en bijdragen aan het behoud van de monumentale locatie. Elke activiteit wordt vergezeld van een lezing over de visie van BioArt Laboratories op het Symbiocene en een rondleiding langs recente kunstwerken, talenten en projecten. Met teambuildingactiviteiten en een evaluatiesessie waarborgt BioArt Laboratories een unieke en betekenisvolle ervaring.

Impact: door vrijwilligers, onderwijsinstellingen, bedrijven en lokale gemeenschappen te integreren in gezamenlijke, praktijkgerichte activiteiten, hebben de solidariteitsactiviteiten bijgedragen aan een cultuur van collectieve verantwoordelijkheid, kennisuitwisseling en langdurige samenwerking.

ONTWIKKELING BIOART VILLAGE

Het jaar 2025 markeert een kantelpunt in de renovatie en duurzame opwaardering van de makerspace-faciliteiten van BioArt Laboratories. In lijn met het businessplan 2021-2028 en de DUMAVA-regeling (Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed) is een grootschalig traject uitgevoerd waarbij erfgoedbehoud en technologische innovatie samenkomen.

Bouwkundige Renovatie en Infrastructuur

De buitenschil van het ensemble, waaronder het hoofdgebouw (L), kantoor (M) en de resi-

Ontwikkelingen BioArt Village - Volledige vervanging oude ondergrondse infrastructuur, water, gas, elektra, warmtenet, glasvezel en riool.

46

Ontwikkelingen BioArt Village - De gehele bovenverdieping is onder handen genomen met nieuwe vloeren en deelherstel van de trappen. Hier zijn vrijwilligers aan het witten van de bovenverdieping.

Ontwikkelingen BioArt Village - De volledige buitenschil van gebouw M, N, O, en L zijn volledig hersteld. Hier worden de bomluiken opnieuw in de verf gezet

48

Ontwikkelingen BioArt Village - Meer dan 150 raam partijen van 4 ramen per stuk en 4 stukken ruit per raam zijn volledig hersteld.

dentiegebouwen (N en O), is volledig gerestaureerd. Hierbij zijn kozijnen, luiken, deuren en ramen in ere hersteld. Parallel hieraan is de site-brede infrastructuur — inclusief warmte, elektriciteit, riolering en internet — integraal vervangen.

In het hoofdgebouw (L) is de kelder getransformeerd tot een technisch hart. Door middel van een nieuwe betonvloer en effectieve lekbestrijding van buitenaf is de ruimte volledig geoptimaliseerd voor de centrale verwarmings- en waterinstallaties die het gehele terrein bedienen. Een opvallend element is de realisatie van de wilgenwand (12 × 24 meter), die fungeert als een levend, extern knooppunt voor de elektrische infrastructuur.

Binnen gebouw L zijn de faciliteiten voor makers en exposanten aanzienlijk geprofessionaliseerd:

- Circulatie en Toegankelijkheid: Een versterkte achtertrap creëert een nieuwe route, waardoor de grote zolderruimte nu vanaf twee zijden toegankelijk is.
- Nieuwe Studiofuncties: De renovatie van de ruimte tussen de technische werkplaats en houtbewerking legt de basis voor een toekomstige keramiekstudio.
- Afwerking en Inrichting: Expositieruimtes zijn opgewaardeerd met nieuwe plafonds, wanden en hoogwaardige epoxy- en nylonvloeren. De toevoeging van professionele glazen laboratoriumkasten creëert een atmosfeer op het snijvlak van controle en verbeelding.
- Flexibiliteit: Dankzij donaties van professioneel interieur, zoals presentatieschermen en modulair meubilair, kunnen ruimtes nu razendsnel wisselen tussen werk-, vergader- en expositiefuncties.

Met de volledige renovatie van Gebouw O is de capaciteit om talenten op locatie te huisvesten effectief verdubbeld. De residenties zijn nu voorzien van moderne sanitaire voorzieningen, keukens en verbeterde slaapvertrekken.

Op het gebied van energievoorziening zijn de eerste stappen gezet voor een centrale, off-grid stroomvoorziening met een opslagcapaciteit van 250 kWh. Deze installatie stelt BioArt Village in staat om in de nabije toekomst volledig autonoom te opereren.

Ontwikkeling Buitenterrein

Het buitenterrein van BioArt Laboratories heeft in 2025 een ingrijpende transformatie ondergaan om de veerkracht tegen klimaatverandering te vergroten. Na jaren van extreme wateroverlast door artificeel geforceerde hoogwaterstand van buitenaf in de regio is een drainagesysteem met pompen geïnstalleerd. Deze installatie stelt de organisatie in staat om hoge waterstanden actief op te vangen en te reguleren, waarmee de monumentale infrastructuur en het omliggende landschap effectief worden beschermd.

Als onderdeel van een ambitieus meerjarenplan is er tevens gestart met de ecologische herstelwerkzaamheden. De vele bomen die door de aanhoudende wateroverlast in het verleden zijn afgestorven, worden gefaseerd vervangen. Hiermee wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van een volwaardig voedselbos, waarvoor een meerjarenplan loopt. Dit ecosysteem dient niet alleen als natuurlijke waterbuffer, maar versterkt ook de biodiversiteit op het terrein en fungeert als levende proeftuin voor regeneratieve praktijken binnen het Symbioceen.

IMPACT

De culturele activiteiten van BioArt Laboratories hebben een significante impuls gegeven aan de opkomst en erkenning van biokunsten binnen zowel het culturele bestel als de bredere samenleving. Door strategische samenwerkingen op lokaal, nationaal en internationaal niveau heeft BioArt Laboratories een sterke en multidisciplinaire aanwezigheid opgebouwd.

Consolidatie en Lokale Samenwerkingen

Voor 2025 is de strategie gericht op het consolideren van de groeiende belangstelling door middel van diepgaande samenwerkingen met lokale partners, om zo nieuwe en diver-

Dank aan onze vrijwilligers! - In 2025 hebben 1.700 vrijwilligers met passie en toewijding bijgedragen aan diverse projecten. Hun inzet heeft een blijvende impact achtergelaten en Bio-Art Laboratories verder laten groeien. Samen maken we het verschil!

Dank aan onze vrijwilligers! - In 2025 hebben 1.700 vrijwilligers met passie en toewijding bijgedragen aan diverse projecten. Hun inzet heeft een blijvende impact achtergelaten en Bio-Art Laboratories verder laten groeien. Samen maken we het verschil!

se doelgroepen te bereiken. Dit betekent een verschuiving van brede zichtbaarheid naar diepere, duurzame betrokkenheid. Enkele belangrijke partners in dit traject zijn:

- Samen voor de Regio – Enkele duizenden vrijwilligers uit het lokale bedrijfsleven, waaronder ASML, Fluke en DHL, hebben zich in 2025 ingezet voor maatschappelijke impact bij BioArt Laboratories. Deze bijdrage is door Samen voor de Regio gekwantificeerd op een economische waarde van <kwantificatie>.
- Eindhoven365 – Eindhoven Citymarketing, organiseerde internationale pers- en netwerkbezoeken, waardoor de zichtbaarheid en positionering van BioArt Laboratories verder werd vergroot.
- Present Eindhoven – In 2025 faciliteerde Present Eindhoven diverse groepen maatschappelijk betrokken vrijwilligers die met hun praktische inzet een onmisbare bijdrage leverden aan de ontwikkeling van het terrein. Deze samenwerking maakt niet alleen fysieke verbeteringen mogelijk, maar bevordert ook de sociale samenhang en lokale betrokkenheid bij de BioArt Village.

Daarnaast zijn er binnen bestaande samenwerkingen stappen gezet om toekomstige co-creaties te realiseren. Door deze samenwerkingen ontstaan regelmatig nieuwe activiteiten, die via diverse platforms worden gepromoot om een breed publiek te bereiken.

Internationaal Bereik en Talentontwikkeling

De internationale reikwijdte van BioArt Laboratories blijft aanzienlijk groeien. Dit blijkt onder andere uit het groeiende aantal talenten dat zich spontaan aandient met innovatieve trajecten zoals het Talent Pressure Cooker-programma. Bovendien ontvangt het Solidarity-traject van BioArt Laboratories wekelijks honderden aanmeldingen via het Europese Youth Portal, wat de aantrekkingskracht en impact van het programma onderstreept.

Deze initiatieven, gecombineerd met het eigen platform van BioArt Laboratories, hebben geleid tot een totale impact die ver boven de tienduizenden bezoekers uitstijgt. Alleen al de expositie Symbiocene Forest trok in slechts negen dagen tijd meer dan <aantal> bezoekers, wat de groeiende maatschappelijke interesse in de biokunsten en ecologisch design bevestigt.

DOELSTELLINGEN EN KERNACTIVITEITEN

In dit hoofdstuk vindt u de doelstelling en de missie van de stichting, inzicht in de inhoudelijke artistieke onderzoekslijn, en de omschrijving van diens kernactiviteiten.

DOELSTELLING EN MISSIE VAN DE STICHTING

De samenleving richt zich tegenwoordig meer dan ooit op belangrijke onderwerpen die het dagelijks leven beïnvloeden, zoals de overgang naar duurzame energie en een circulaire economie. De nadruk ligt hierbij op een beleid dat zowel milieuvriendelijk als sociaal rechtvaardig is, met aandacht voor een eerlijke verdeling van middelen en speciale zorg voor kwetsbare groepen in de samenleving. De groeiende interesse van zowel makers als het publiek in biobased materialen, oplossingen voor transitievraagstukken en ecologische crisis, benadrukt de dringende behoefte aan een ontwikkelingsorganisatie zoals BioArt Laboratories.

De missie en visie van BioArt Laboratories zijn vastgelegd in de statuten van de stichting en verder verfijnd op basis van de behaalde successen in de afgelopen jaren:

MISSIE

Het stimuleren en faciliteren van een nieuwe generatie makers om met de bio-kunsten hands-on, experimenteel, kritisch, grensoverschrijdend, onderzoekend en in dialoog maatschappelijke vraagstukken aan te gaan voor een mooie, duurzame, inclusieve wereld. Hierbinnen werkt BioArt Laboratories intensief samen met (culturele) partners in de regio, binnen- en buitenland, en vormt de ontbrekende bio-kunstschakel tussen opleidings- en presentatie-instellingen enerzijds, en multidisciplinaire samenwerkingsschakel tussen het cultureel en wetenschappelijk/industriële domein anderzijds.

VISIE

Een wereld waar menselijk handelen, kunst & cultuur en ondernemerschap wederzijds afhankelijk is van- en ten wederzijds voordeel komt aan- de gezondheid van alle ecosystemen.

INHOUDELIJKE EN ARTISTIEKE ONDERZOEKSLIJN

Onder de noemer Symbiocene Forest richt BioArt Laboratories haar onderzoek op de ecologie van de menselijke habitat, waarbij afgestapt wordt van de centrale positie van de mens. Daarbij vormt de locatie van BioArt Laboratories een prototype urban ecosysteem volgens de principes van het Symbioceen, een concept dat is geïntroduceerd door de Australische filosoof Glenn A. Albrecht. Om afstand te nemen van het Antropoceen, stelde hij al in 2015 dat we niet alleen onze klimaatimpact moeten verminderen, maar ook moeten

streven naar een nieuwe levenswijze waarbij we afstappen van het huidige systeem van eindeloze groei. Bij BioArt Laboratories maken wij ons sterk voor de noodzaak van een nieuw systeem, een nieuwe wereld, een nieuwe economie en een nieuwe taal om dit te verwezenlijken.

Hiermee is onze werkwijze verwant aan de stroming ‘Speculative Design’ met een sterke nadruk op ‘Critical Making’. Speculative Design biedt makers de mogelijkheid om hun verbeelding te strekken en nieuwe, grensverleggende systemen en prototypes rondom maatschappelijke problemen te ontwikkelen. Echter, met de zware focus op het conceptuele heeft deze stroming zijn tekortkomingen. Vooral in de context van biotechnologie, een domein waar veel kennis gebaseerd is op het beheersen van niet-tastbare modellen zoals germ theory, zijn materiële vormen van engagement met technologieën noodzakelijk om kritische reflectie aan te vullen of uit te breiden, om zo onze geleefde ervaringen met technologieën te verbinden met sociale en conceptuele kritiek. Critical Making verwijst hier naar de hands-onactiviteiten die technologieën met de samenleving verbinden om de kloof tussen fysieke en conceptuele verkenning te overbruggen. BioArt Laboratories onderstreept hiermee het belang van praktische, experimentele verkenning binnen de biokunsten, waarbij de ontwikkeltrajecten, faciliteiten en evenementen van de organisatie een cruciale rol spelen.

KERNACTIVITEITEN

Vanuit haar functie als ontwikkelinstelling heeft BioArt Laboratories haar kernactiviteiten herzien en geherstructureerd rondom begeleiding en facilitering van talent en experiment; presentatie van talenten; de bijdrage aan disciplinaire verdieping; en bevordering van cultureducatie en participatie. Door het gehele jaar heen zijn dan ook verschillende activiteiten georganiseerd met als doel het richten op een groter artistiek aanbod van biokunst in Nederland, meer bewustwording van het Symbioceen en een stijgende lijn van bezoekers en creatieve makers.

ACTIVITEITEN	AANTAL	BEREIK
guided tours	160	2.240
filosofisch café / debatten	1	30
exposities	2	9.500
lezingen	135	2.090
discipline verdiepende publicaties (digitaal)	3	80.000
solidarity-activiteiten	130	1.560
talent-in-recidencies	42	42
begeleiding en facilitering van talent en experiment	122	122
workshops	12	588

Tabel - Prestatiemodel, vormvrij

ONDERNEMINGS- STRUCTUUR EN PER- SONELE BEZETTING

Dit hoofdstuk biedt inzicht in de juridische structuur van de stichting, de interne organisatiestructuur en geeft een toelichting op de personele bezetting.

INTERNE ORGANISATIESTRUCTUUR

BioArt Laboratories is een non-profitorganisatie die zich richt op maatschappelijke en culturele doelstellingen. De organisatie werkt volgens het raad-van-toezicht-model, waarbij het bestuur en de raad van toezicht (RvT) ieder hun eigen taken en verantwoordelijkheden hebben. De directeur-bestuurder, Jalila Essaidi, is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie. Essaidi getuigt van de benodigde ondernemerservaring. Dit wordt onderstreept door haar nevenfuncties zoals een jarenlange rol binnen de regionale adviesraad van de Kamer van Koophandel, diverse grote internationale prijzen voor haar kunst en sociaal ondernemerschap, de nominatie vanuit de Europese Commissie voor de EU-prijs voor vrouwelijke ondernemers (2019) en opleidingen Social Entrepreneurship aan het Skoll Centra for Social Entrepreneurship en Saïd Business School University of Oxford, Business development aan KTH Royal Institute of Technology en Business Leadership in Culture aan Utrecht University.

Het kernteam van BioArt Laboratories bestaat uit vakkundige medewerkers met opleiding en/of tientallen jaren ervaring in de kunst en cultuursector, specialistisch om kwalitatieve hoogwaardige vakkennis en begeleiding te bieden in de bio-kunst. Vanuit ondernemerschap is er zeer uitgebreide internationale ervaring met incubators, bootcamps en start-up centra van onder andere Startup-Europe, Telefónica, Accenture en de European Investment Bank. Naast het kernteam werkt BioArt Laboratories met freelance medewerkers, vrijwilligers en stagiaires. BioArt Laboratories hecht groot belang aan een gezond en divers personeelsbeleid en duurzame werkgelegenheid en hanteert in dit kader de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusie.

Governance Code
Cultuur

GOVERNANCE ONTWIKKELINGEN

BioArt Laboratories hanteert een Raad-van-Toezicht-model overeenkomstig de Governance Code Cultuur, waarbij regels met betrekking tot goed bestuur en toezicht schriftelijk zijn vastgesteld met de nodige instrumenten (waaronder notariële akte). Dit zorgt voor een heldere rolverdeling tussen bestuur en toezicht, het voorkomen van belangenverstrengeling, en het bevorderen van diversiteit en inclusie in de organisatie. Verder weet BioArt Laboratories een sterke maatschappelijke verankering te realiseren door met haar inhoudelijke onderzoekslijn aansluiting te zoeken bij maatschappelijke vraagstukken en behoeften.

In 2025 heeft er een verschuiving plaatsgevonden binnen de Raad van Toezicht (RvT). Na het aftreden van voorzitter Sevgi Remet-Çoban is de raad momenteel samengesteld uit twee ervaren professionals die de missie en strategische koers van de stichting bewaken. Bonni-Prislovsky Harvey is benoemd tot de nieuwe voorzitter. De RvT maakt momenteel actief werk van de werving en selectie van een derde lid om de raad weer op volledige sterkte te brengen en de expertisegebieden verder te verbreden. De profielen van de Raad van Toezicht zijn als volgt:

- Bonni-Prislovsky Harvey (Voorzitter) – Ervaren ondernemer en kunstmecenas. Als voormalig eigenaar van een van de grootste transportbedrijven in de USA, beschikt zij over diepgaande expertise in financieel beheer, bedrijfsvoering en strategische groei. Haar betrokkenheid bij musea en de kunstsector draagt bij aan de culturele en internationale positionering van de stichting.
- Dr. Robert Trossel (Secretaris) – Vooruitstrevend expert in biotechnologie en medische innovatie, met een focus op regeneratieve geneeskunde, stamceltherapie en orthomoleculaire geneeskunde. Zijn ervaring in medisch onderzoek, ethische vraagstukken en disruptieve technologieën biedt waardevolle inzichten voor projecten die de status quo willen bevragen en nieuwe perspectieven op wetenschap en kunst willen verkennen. Zijn kritische blik en innovatieve denkwijze ondersteunen de missie van BioArt Laboratories om gevestigde kaders uit te dagen en interdisciplinaire vernieuwing te stimuleren.

Door deze combinatie van zakelijke, creatieve en wetenschappelijke expertise vormt de Raad van Toezicht een krachtig fundament voor de verdere groei en impact van BioArt Laboratories.

Het bestuur en de RvT komen minimaal twee keer per jaar bijeen om het functioneren van beide organen, de uitvoering en verantwoording (zoals het jaarplan en jaarverslag), de voortgang en de toepassing van de drie codes te bespreken. Het bestuur en de RvT opereren onafhankelijk van elkaar, zoals vastgelegd in artikel 4 en 8 van de Statuten van BioArt Laboratories. Verder mogen RvT-leden geen deel uitmaken van het bestuur en vice versa, en de maximale zittingstermijn voor RvT-leden is tweemaal 4 jaar. Om belangenverstrengeling te voorkomen, moeten (mogelijke) conflicten of schijn daarvan direct gemeld worden bij de RvT inclusief relevante informatie. De kwestie wordt onafhankelijk beoordeeld zonder betrokkenheid van de betreffende persoon. Mogelijke uitkomsten zijn onthouding van deelname, tijdelijke vervanging (bij de RvT-voorzitter), aftreding of ontslag.

NEVENFUNCTIES	
NAAM	NEVENFUNCTIES
Jalila Essaidi	Directeur Inspidere BV.
Robert Trossel	Bestuurslid ABNG (Artsenvereniging ter Bevordering van Natuur-geneeskunde. Medisch directeur van PMC.

Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen als onderdeel van dit bestuursverslag. Hoewel het daarmee integraal deel uitmaakt van het jaarverslag, wordt het als een afzonderlijk hoofdstuk gepresenteerd om de transparantie over het toezicht en de governance binnen onze organisatie te waarborgen. Hiermee onderstrepen wij het belang van goed bestuur en verantwoording.

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT 2025

Inleiding en Vergaderfrequentie

De Raad van Toezicht (RvT) heeft in 2025 tweemaal in formele zitting vergaderd, op 17 april en 17 september. Beide vergaderingen vonden digitaal plaats en zijn vastgelegd in afzonderlijke notulen. Tijdens deze bijeenkomsten heeft de RvT toezicht gehouden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken binnen de stichting.

Samenstelling en Governance

In 2025 hebben er belangrijke wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling en de taakverdeling binnen de Raad:

- Aftreden en Waardering: Mevrouw Remet-Çoban heeft haar functie als lid en voorzitter van de Raad van Toezicht neergelegd per 18 april 2025. De Raad heeft met respect kennisgenomen van dit besluit en spreekt haar uitdrukkelijke waardering uit voor haar inzet en bijdrage aan de stichting.
- Voorzitterschap: Naar aanleiding van dit vertrek heeft de Raad unaniem mevrouw Bonnie Prislovsky Harvey benoemd tot de nieuwe voorzitter van de Raad van Toezicht, ingaande op 18 april 2025.
- Werving en Selectie: Door het vertrek van mevrouw Remet-Çoban is een vacature ontstaan. De RvT heeft besloten een wervingsprocedure te starten waarbij de profielschets nauwkeurig wordt afgestemd op de huidige samenstelling en de gewenste aanvullende competenties om de integrale deskundigheid van de Raad te waarborgen.

58

Belangrijkste Onderwerpen en Besluitvorming

De agenda van 2025 stond in het teken van zowel de reguliere jaarcyclus als specifieke strategische dossiers:

- Financiële verantwoording: De RvT heeft de jaarrekening en het bestuursverslag goedgekeurd en decharge verleend aan het bestuur. Tevens vond herziening en goedkeuring plaats van de meerjarenbegroting.
- Strategische projecten: Er is uitgebreid aandacht besteed aan de voorbereidingen voor de DUMAVA-project realisatie 2025-2029, met specifieke focus op de budgettaire impact op de lange termijn.
- Juridische procedures: De Raad is uitvoerig geïnformeerd over de status van het lopende bezwaar- en beroepsproces bij het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. De RvT steunt de gevolgde strategie en blijft kritisch op de doorlooptijd van deze procedure bij het fonds.

Risicomanagement en Integriteit

De RvT heeft in overleg met het bestuur de potentiële strategische en operationele risico's voor de organisatie geïdentificeerd. Hierbij lag de focus op het borgen van continuïteit en het optimaliseren van risicomanagementstrategieën. De integriteit van de organisatie wordt gewaarborgd door strikte richtlijnen omtrent belangenverstrengeling en de behandeling van ethische dilemma's; de RvT heeft bevestigd dat deze processen in 2025 effectief zijn nageleefd.

Werkgeversrol en Zelfevaluatie

De Raad heeft zijn werkgeversrol ingevuld door periodieke evaluatiegesprekken met het

bestuur. Hierbij is getoetst op prestaties, verantwoordelijkheidsneming en de realisatie van de stichtingsdoelen. Ook het beloningsbeleid is geëvalueerd en in overeenstemming bevonden met de geldende normen. Daarnaast heeft de RvT een zelfevaluatie uitgevoerd. De conclusie is dat de huidige vergaderfrequentie passend is en dat de informatievoorziening vanuit het bestuur van adequaat niveau is om de toezichthoudende taak effectief uit te kunnen voeren.

Overzicht van (Neven)functies en Rooster van Aftreden

De leden van de RvT ontvangen een passende vergoeding conform de transparante regels van de stichting. Ter waarborging van de governance volgt hieronder het actuele overzicht van de leden en hun nevenfuncties:

- Bonnie Prislovsky Harvey (Voorzitter) – Einde termijn: 29 maart 2028
- Robbert Trossel – Einde termijn: 20 april 2030
Nevenfuncties: Medisch directeur van het PMC (Preventief Medisch Centrum); Bestuurslid van de ABNG (Artsenvereniging ter Bevordering van Natuurgeneeskunde).

PERSONELE BEZETTING

Gedurende 2025 waren er gemiddeld 5,41 functies op basis van een fulltime dienstverband. Deze functies hebben invulling gekregen via 6 personen, waarvan 4 personen met een dienstverband voor onbepaalde tijd. In 2025 hebben zich de volgende mutaties voorgedaan in het personeelsbestand:

Uitstroom: In 2025 namen drie medewerkers afscheid van de organisatie. Twee medewerkers besloten zelfstandig hun loopbaan elders voort te zetten. Van de derde medewerker werd het contract niet verlengd; hoewel de samenwerking positief was, dwong de huidige formatieruimte de organisatie tot deze keuze, aangezien de structurele capaciteit voor een vast dienstverband op dit moment ontbreekt.

BioArt Laboratories blijft zich inzetten voor een gezonde balans tussen continuïteit en flexibiliteit, waarbij de persoonlijke groei van medewerkers en de financiële duurzaamheid van de stichting centraal staan.

FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

Als extern accountant is dit jaar Linden Accountants B.V. benoemd.

ONWIKKELINGEN

Onderstaande tabel geeft een geconsolideerde staat van baten en lasten van de gehele organisatie met inzicht in het resultaat.

		31-12-2025	31-12-2024
BATEN			
B1	Directe inkomsten	24.080	2.030
B2	Indirecte inkomsten	25.000	10.368
B3	Baten in natura	-	114.240
B4	Structurele publieke subsidies	193.132	682.571
B5	Incidentele publieke subsidies	681.932	78.640
	TOTAAL BATEN	924.144	887.849
LASTEN			
L1	Beheerlasten materieel	64.615	108.711
L2	Beheerlasten personeel	91.511	70.710
L4	Activiteitenlasten materieel	502.652	489.561
L5	Activiteitenlasten personeel	222.174	217.721
	TOTAAL LASTEN	880.952	886.703
	SALDO GEWONE BEDRIJFSVOERING	43.192	1.146
	SALDO RENTEBATEN- / LASTEN	15.718	15.214
	EXPLOITATIERESULTAAT	58.910	16.360
		31-12-2025	31-12-2024
	Algemene reserve	-889	-2.557
	Egalisatiereserve Hedendaagse Cultuur Noord-Brabant 2021-2024	-	2.478
	Egalisatiereserve Regeling Specifiek Cul- tuurbe-leid 2021-2024	-	-10.805
	Bestemmingsreserve Maker Infrastructuur	30.931	-
	Bestemmingsreserve Groot Onderhoud	28.868	27.244
	TOTAAL	58.910	16.360

FINANCIËLE POSITIE

Onderstaand overzicht geeft de balans weer op 31 december 2025 van de afgelopen twee boekjaren.

ACTIVA		31-12-2025	31-12-2024
VASTE ACTIVA			
I	Immateriële vaste activa	46.421	48.207
II	Materiële vaste activa	80.951	108.177
III	Financiële vaste activa	-	-
TOTALE VASTE ACTIVA		127.327	156.384
VLOTTENDE ACTIVA			
IV	Voorraden	-	-
V	Vorderingen	398.481	361.896
VI	Effecten	-	-
VII	Liquide middelen	1.127.679	1.000.587
TOTALE VLOTTENDE ACTIVA		1.526.160	1.362.483
TOTALE ACTIVA		1.653.532	1.518.867

PASSIVA		31-12-2025	31-12-2024
EIGEN VERMOGEN			
I	Algemene reserve	55.529	56.417
II	Bestemmingsreserves	197.816	138.018
TOTALE EIGEN VERMOGEN		253.399	194.435
VOORZIENINGEN			
III	Voorzieningen	630.155	526.150
TOTALE VOORZIENINGEN		630.155	526.150
LANGLOPENDE SCHULDEN > 1 JAAR			
IV	Langlopende schulden	117.908	146.031
TOTALE LANGLOPENDE SCHULDEN		117.908	146.031
KORTLOPENDE SCHULDEN < 1 JAAR			
V	Kortlopende schulden	652.124	652.251
TOTALE KORTLOPENDE SCHULDEN		652.124	652.251
TOTALE PASSIVA		1.653.532	1.518.867

De financiële positie van de stichting wordt beoordeeld op basis van drie kernindicatoren: liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen. Deze indicatoren geven inzicht in zowel de korte- als langetermijnstabiliteit van de stichting. Op basis van de balans per 31 december 2025 en de exploitatierekening kan worden geconcludeerd dat de stichting haar gezonde financiële positie heeft behouden en versterkt

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de stichting op korte termijn haar financiële verplichtingen kan nakomen. Deze ratio wordt berekend door de vlottende activa te delen door de kortlopende schulden. Volgens de meta-analyse BIS aanvragen 2017-2020 worden de volgende normen gehanteerd:

Lager dan 1,0 → Hoog risico (rode score)
Tussen 1,0 en 1,3 → Middelmatic risico (oranje score)
Hoger dan 1,3 → Laag risico (groene score)

Met een liquiditeit van 2,34 (2024: 2,09) valt de stichting ruimschoots binnen de groene categorie (norm > 1,3). Dit betekent dat er aanzienlijke liquide middelen beschikbaar zijn om de kortlopende verplichtingen direct te dekken, wat wijst op een zeer sterke financiële positie op de korte termijn.

Solvabiliteit

Solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen te delen door de totale passiva en laat zien in hoeverre een stichting haar financiële verplichtingen op lange termijn kan voldoen. In de meta-analyse worden hiervoor de volgende categorieën onderscheiden:

Lager dan 0 → Hoog risico (rode score)
Tussen 0 en 0,10 → Middelmatic risico (oranje score)
Hoger dan 0,10 → Laag risico (groene score)

Met een solvabiliteit van 15,3% (0,153) valt de stichting stabiel in de groene categorie (norm > 0,10). Dit is een verbetering ten opzichte van 2024 (12,8%). Een groeiend deel van de activa wordt gefinancierd met eigen middelen, wat de financiële structuur van de stichting verder heeft versterkt en de afhankelijkheid van externe financiering op lange termijn vermindert.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de stichting in staat is om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen en wordt in de culturele sector vaak berekend als het eigen vermogen gedeeld door de totale baten. De meta-analyse BIS aanvragen 2017-2020 hanteert de volgende beoordeling:

Lager dan 0 → Hoog risico (rode score)
Tussen 0 en 0,10 → Middelmatic risico (oranje score)
Hoger dan 0,10 → Laag risico (groene score)

Met een weerstandsvermogen van 27,4% (0,274) bevindt de stichting zich ruim boven de kritische grens van 10% en de realisatie van 2024. Deze sterke toename toont aan dat de stichting een robuuste buffer heeft opgebouwd om schommelingen in inkomsten of onvoorziene uitgaven op te vangen, zonder de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar te brengen.

Conclusie

Op basis van de financiële kerncijfers van 2025 bevindt Stichting BioArt Laboratories zich in een zeer gezonde positie:

- De liquiditeit is uitstekend: De stichting beschikt over ruime liquide middelen om aan alle lopende verplichtingen te voldoen.
- De solvabiliteit is toegenomen: De vermogenspositie is versterkt, wat de financiële onafhankelijkheid ten goede komt
- Het weerstandsvermogen is krachtig: De buffer tegen financiële tegenvallers is aanzienlijk gegroeid ten opzichte van voorgaande jaren.

Hoewel de stichting te maken heeft met verschuivingen in subsidiemiddelen en lopende procedures, tonen de ratio's aan dat de organisatie financieel weerbaar is en binnen de veilige normen van de culturele sector opereert.

RISICO'S EN RISIC-BEHEERSING

Voor een flexibele en duurzame organisatie zijn de volgende risico's, inclusief bijbehorende beheersmaatregelen, in kaart gebracht.

- Nieuwe geopolitieke ontwikkelingen leiden tot grote schommelingen op de markt die duidelijk effect hebben op de samenleving. Denk o.a. aan gebruikskosten zoals verwarming aan de kant van de organisatie, of aan verminderde bestedingskracht aan de kant van bezoekers of talenten. Risicobeheersing is vroegtijdig de marktschommeling in de gaten houden, meer gebruikmaken van regeneratieve praktijken zoals grondstoffen en andere vormen van besparingen aan de kant van BioArt Laboratories. Denk hierbij aan de activiteiten die naar warmere periodes worden verschoven in de vorm van buitenactiviteiten. Aan de andere kant gaan we voor 2026 geen participatiekosten of toegangskosten in rekening brengen bij onze doelgroepen, om zo de drempel tot kunst en cultuur toegankelijk te blijven houden. Uit ervaring weten we dat dit veel impact heeft bij internationale talenten tijdens grote events, waar vloerprijzen voor exposeren een groot deel van het beschikbare budget opslokken. Ook bezoekers van onze evenementen hebben hier baat bij door gratis toegang te verschaffen.
- Verwarmingsunits zijn geleverd, maar de daadwerkelijke test moet nog uitgevoerd worden. Beheersing: testen op twee aangegeven momenten voordat de koude periode ingaat. Aanvullen brandstof voordat piekprijs ontstaat. Uitgebreide toezegging / garantie vragen. Dit zijn namelijk unieke verwarmingsunits.
- Het European Solidarity Corps verandert in vorm vanaf 2028 en gaat mogelijk in een nieuwe vorm met Erasmus + verder, wat gepaard gaat met veranderingen aan hun platforms. We zijn al vroegtijdig in contact met het Nationaal Agentschap en onze partners, om hiermee rekening te houden en onze communicatiemiddelen daarop aan te passen.

CULTUUR EN GEDRAG - SOFT CONTROLS CODES

BioArt Laboratories hecht grote waarde aan de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie, en implementeert deze actief. Hieronder staan de codes uiteengezet.

64

Diverse behaalde kwaliteitslabels waar fair practice en diversiteit en inclusie belangrijke voorwaarden voor zijn.

FAIR PRACTICE CODE

BioArt Laboratories streeft naar eerlijke en gelijke beloning, waarbij medewerkers bij gelijkwaardig werk een passende beloning ontvangen op basis van functie, ervaring, opleidingsniveau en marktconformiteit. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt naar geslacht, afkomst, handicap, chronische ziekte of contracttype. Bij gebrek aan een cao voor onze sector hanteren we een toeslag op de secundaire arbeidsvoorwaarden volgens de richtlijn Functie- en Loongebouw Presentatie-Instellingen voor Beeldende Kunst, omdat er geen collectieve pensioenregeling is. We vergoeden overuren, onkostenvergoeding en noodzakelijke materialen, inclusief beschermende kleding. Flexibel werken en aanpassingen op basis van fysieke en mentale belasting zijn standaard. We voeren regelmatig voortgangsgesprekken en stimuleren persoonlijke ontwikkeling en inspraak. Daarnaast bieden we betaalde VCA-opleidingen, BHV-trainingen en andere cursussen om de carrièrekansen van medewerkers te vergroten. Vrijwilligers binnen het European Solidarity Corps ontvangen een bijdrage en vergoeding van reis- en verblijfskosten, waardoor mobiliteitsdrempels worden verlaagd en ons solidariteitsprogramma toegankelijker wordt. Verder hanteert BioArt Laboratories duurzame praktijken in bedrijfsvoering, zoals het vermijden van verspilling (waterverbruik en afval), en wordt er geïnvesteerd in duurzame relaties met bestaande en nieuwe partijen.

Als deelnemer van 'De Zaak Nu' volgt BioArt Laboratories nauwgezet de meest recente en herziene richtlijnen voor het 'Kunstenaarshonorarium' en het 'Functie- en Loongebouw voor Presentatie-instellingen in de beeldende kunst'. Om ervoor te zorgen dat ons beloningsbeleid in lijn is met de aard, omvang en maatschappelijke missie, nemen we deel aan evaluaties van Fair Pay bij meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen. Deze evaluaties worden geleid door onderzoeksbureau PPMC Economisch Advies in opdracht van Kunsten '92. Verder vindt BioArt Laboratories het belangrijk dat kunstenaars en talenten volledige zeggenschap hebben over hun intellectuele eigendomsrechten, in plaats van enkel het auteursrecht volgens de Fair Practice Code. Om ervoor te zorgen dat de kunstenaar of ontwerper controle heeft over de exploitatie van hun werk en de daaraan gerelateerde economische waarde, wordt contractueel vastgelegd dat alle intellectuele eigendomsrechten volledig aan hen toebehoren. In overleg met de maker worden niet-exclusieve licenties voor het beeldmateriaal van het werk besproken, of krijgt de maker de mogelijkheid om het werk - als het eindigt als technologie - pas openbaar te maken nadat het voorzien is van een octrooi. Dit waarborgt dat de kunstenaar of ontwerper volledige controle heeft over hun creatieve werk en de bijbehorende rechten.

Duidelijkheid en transparantie zijn essentieel voor (jonge) zzp'ers en talenten. We hebben gemerkt dat vooral jonge kunstenaars aan het begin van hun carrière onzekerheid ervaren over hun arbeidspositie. Daarom informeren we hen over onze toepassing van de Richtlijn voor Kunstenaarshonorarium, maken duidelijke afspraken (zoals over co-creatie en creditering) en bieden ondersteuning aan beginnende kunstenaars door hen te begeleiden bij belangrijke beslissingen in hun loopbaan. BioArt Laboratories investeert zo in de duurzame ontwikkeling van opkomende kunstenaars en ontwerpers, zowel artistiek, organisatorisch als zakelijk. We verbinden hen met nationale en internationale netwerken, en bieden multidisciplinaire vaardigheden en professionele begeleiding om hun kunstenaarschap te versterken en nieuwe verdienmodellen te formuleren. Het peer-to-peer programma zorgt ervoor dat BioArt Laboratories op een laagdrempelige manier toegang biedt aan opkomende kunstenaars en ontwerpers, waardoor ze kunnen profiteren van onderlinge ondersteuning en kennisuitwisseling.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

Sinds de oprichting van de stichting is het een van de kernvisies geweest dat deelnemende kunstenaars, ontwerpers, medewerkers, partners en het publiek een breed scala aan achtergronden, perspectieven en nationaliteiten vertegenwoordigen. Hier worden enkele voorbeelden uit de afgelopen tijd aangehaald waarin dit naar voren komt:

- **Personeelsbeleid.** Bij het selectieproces wordt er puur gericht op vaardigheden, geschiktheid en inzet van de kandidaat. Cultuur, leeftijd, etniciteit, gender of sociaal-economische status spelen daarbij geen rol. Dit resulteert in een diverse groep mensen met verschillende culturele achtergronden en nationaliteiten die actief zijn bij BioArt Laboratories. Deze diversiteit is ook zichtbaar in de inzendingen voor de Open Calls van de Talent Pressure Cooker en het BAD Award, evenals in de aanmeldingen van vrijwilligers.
- **Rekening houden met economische situatie.** Gezien de economische uitdagingen waarmee velen te maken hebben, heeft BioArt Laboratories besloten in 2025 geen deelnemers- en locatiekosten te rekenen en publieksmomenten gratis toegankelijk te maken, om zo toegankelijkheid en inclusiviteit te waarborgen.
- **No-nonsense beleid.** De codes zijn volledig geïntegreerd in de dagelijkse werkprocessen en protocollen van BioArt Laboratories. De huis- en gedragsregels bevatten een helder beleid tegen ongewenste intimiteiten/racisme en dagelijks wordt actief gewerkt aan het bevorderen van een inclusieve en diverse communicatiecultuur. Daarnaast is er een onafhankelijke externe vertrouwenspersoon en mentor beschikbaar, getraind om een veilige en ondersteunende omgeving te waarborgen.

De voorbeelden illustreren hoe BioArt Laboratories invulling geeft aan de vier P's - programma, publiek, personeel en partners. Voor monitoring hanteert BioArt Laboratories ook dit jaar het 'Theory of Change'-model, waarbij aandacht wordt besteed aan input, activiteiten, resultaten, effecten en impact. Het voordeel van dit model is dat het evaluatiekader zich richt op relevante uitkomsten in plaats van alleen activiteiten. Periodieke evaluaties, interviews en interne workshops om bevindingen te delen worden ingezet als monitoringtools. Daarnaast vormt dit onderwerp een terugkerend agendapunt tijdens de Rvt-bijeenkomsten, waar de directie verslag uitbrengt over de voortgang van de codes.

Het team heeft gezamenlijk het Fair Practice Lab van Kunsten '92 met succes voltooid met een Fair Practice Manifest, dat jaarlijks geüpdatet wordt en participeert actief in evenementen en trainingen rond de Code Diversiteit & Inclusie. Deze toewijding wordt verder benadrukt door diverse erkenningen en certificaten, zoals het certificaat Quality Label van het European Solidarity Corps, erkend Leerbedrijf van het SBB en de benoeming tot ambassadeur voor het programma Groei over Grenzen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

BELEID INZAKE RISICOBEBEHEER FINANCIËELE INSTRUMENTEN

66

De stichting is zich bewust van de financiële risico's die voortkomen uit haar normale bedrijfsvoering en hanteert een proactief beleid om de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden te minimaliseren. Dit beleid richt zich op het beheren van risico's op het gebied van rente, krediet en liquiditeit. Door een gestructureerde aanpak en het gebruik van passende financiële instrumenten wordt getracht de financiële stabiliteit te waarborgen.

RENTERISICO

Het renterisico betreft de impact van renteveranderingen op financiële instrumenten en het rendement op liquide middelen. Waar in het verleden negatieve rentes werden gehanteerd bij banksaldi boven een bepaalde drempel, heeft de huidige marktsituatie geleid tot een positieve rente op tegoeden.

Om optimaal gebruik te maken van de positieve renteomgeving en tegelijkertijd renterisico's te beheersen, hanteert de stichting een termijndeposito voor bedragen die niet op korte termijn liquide hoeven te zijn. Hierdoor wordt enerzijds geprofiteerd van een stabiel rendement en anderzijds voorkomen dat rentefluctuaties een negatief effect hebben op de kasstromen van de organisatie. De renteontwikkelingen worden periodiek geëvalueerd en het beleid wordt hierop aangepast waar nodig.

KREDIETRISICO

Kredietrisico betreft het risico dat een debiteur niet aan zijn betalingsverplichtingen voldoet. De stichting beperkt dit risico door:

- Een gespreide debiteurenportefeuille, waardoor er geen significante concentraties van kredietrisico ontstaan.
- Een strikt debiteurenbeheerbeleid waarbij achterstallige betalingen nauwlettend worden gemonitord.
- Het aanhouden van liquide middelen bij banken met minimaal een A-rating, wat zorgt voor een verantwoorde spreiding en veiligheid van financiële reserves.

LIQUIDITEITRISICO

Liquiditeitsrisico verwijst naar het risico dat de stichting niet in staat is tijdig aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Om dit risico te minimaliseren, wordt het volgende beleid gehanteerd:

- Liquiditeitsplanning: Er wordt een vooruitblik van zes maanden opgesteld om tijdig risico's te signaleren en hierop te anticiperen.
- Interne buffer: Binnen de beschikbare kredieten wordt een buffer opgenomen, zodat de organisatie altijd voldoende middelen beschikbaar heeft om aan verplichtingen te voldoen.
- Strategische kasreserves: Door het inzetten van termijndeposito's wordt gezorgd voor een balans tussen liquiditeit en rendement, zodat er voldoende middelen beschikbaar blijven voor operationele uitgaven zonder rendement op langere termijn op te offeren.

AUTORISATIES EN VEILIGHEID VAN TRANSACTIES

Door de omvang van de liquide middelen en het belang van financiële veiligheid, heeft de stichting een systeem geïmplementeerd om transacties te beveiligen. Binnen dit systeem worden autorisaties als volgt geregeld:

- Autorisatielimieten: Per rekening en per gebruiker is vastgesteld vanaf welke limiet een tweede handtekening vereist is.
- Beveiligde transacties: Opdrachten met een hoger bedrag dan de vastgestelde limiet krijgen de status 'Tweede handtekening nodig', waardoor extra controle en goedkeuring vereist is.
- Toepassingsgebieden: Dit systeem wordt ingezet bij grotere betaalopdrachten zoals de financiering van grote projecten, waaronder investeringen in groot onderhoud en andere substantiële uitgaven.
- Bescherming tegen cyberdreigingen: Door deze extra beveiligingsmaatregelen wordt ook het risico op hacking, phishing en frauduleuze transacties aanzienlijk verkleind. Dubbele autorisatie en verhoogde controlemechanismen maken het moeilijker voor kwaadwillenden om ongeautoriseerde betalingen te verrichten.

Het risicobeheer van de stichting is gericht op vooruitkijken en anticiperen op financiële onzekerheden. De inzet van financiële instrumenten zoals termijndeposito's, de keuze voor solide banken met een hoge kredietwaardigheid en een actieve liquiditeitsplanning zorgen ervoor dat de financiële positie van de stichting stabiel en toekomstbestendig blijft. Daarnaast draagt het autorisatiesysteem bij aan de veiligheid van transacties en zorgt het ervoor dat grote financiële beslissingen zorgvuldig worden gecontroleerd. Dit verkleint tevens het risico op hacking en cybercriminaliteit, doordat extra controlemechanismen ongeautoriseerde toegang en frauduleuze transacties voorkomen. Dit beleid wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig aangepast om in te spelen op veranderende marktomstandigheden.

TOEKOMST VERWACHTINGEN

In de komende beleidsperiode transformeert BioArt Laboratories naar een nóg veerkrachtiger instituut met een verhoogde maatschappelijke footprint en een solide, toekomstbestendige bedrijfsvoering. De recente voltooiing van Gebouw O fungeert hierbij als katalysator; de extra 325 m² aan faciliteiten biedt de noodzakelijke fysieke ruimte om onze capaciteit te vergroten en een nog diversere groep talenten en onderzoekers te ondersteunen in hun ontwikkeling.

EVOLUTIE VAN ONZE POSITIONERING

BioArt Laboratories blijft de onmisbare schakel tussen kunst, wetenschap en de samenleving. Onze focus op het Symbioceen — de harmonieuze integratie van mens, natuur en technologie — blijft het fundament van onze identiteit. Waar we voorheen vooral faciliterend waren, maken we nu een strategische kanteling naar een regisserende rol. We verschuiven naar een projectgestuurde aanpak waarbij we als initiator en coördinator optreden voor eigen grootschalige, meerjarige onderzoeken. Hiermee versterken we onze eigen artistieke profilering en creëren we duurzame impact via interdisciplinaire samenwerkingen met externe stakeholders.

FINANCIËLE WEERBAARHEID EN NIEUWE BRONNEN

Gezien de veranderende dynamiek in de cultuursector en de huidige subsidiestatus, ligt onze prioriteit bij het creëren van een hybride financieringsmodel. We reduceren de afhankelijkheid van traditionele middelen door een offensieve strategie op de volgende pijlers:

- Europese Expansie: De succesvolle toekenningen binnen het European Solidarity Corps (2025-2028) vormen de basis voor een bredere internationale koers. We blijven actief inzetten op Europese subsidies om onze grensoverschrijdende relevantie te vergroten.
- Regionale Verankering: Met de structurele ondersteuning van de Provincie Noord-Brabant borgen we de lokale continuïteit en onze rol in het Brabantse ecosysteem.
- Strategische Partnerships: We bouwen voort op het succes met partners zoals ASML. Door maatschappelijke betrokkenheid (vrijwilligerswerk) te koppelen aan financiële sponsoring, creëren we wederkerige waarde met het regionale bedrijfsleven.
- Optimalisatie Businessmodel: We professionaliseren onze commerciële inkomstenstromen. Dit doen we door nieuwe inkomstenstromen te verkennen en de commerciële potentie van onze residentieprogramma's beter te benutten.

NAAR EEN VEERKRACHTIGE TOEKOMST

De koers voor de nabije toekomst is helder: BioArt Laboratories beweegt mee met de tijdsgeest zonder haar missie uit het oog te verliezen. Door structurele kostenbeheersing te combineren met innovatieve inkomstenbronnen, bouwen we aan een organisatie die niet alleen artistiek baanbrekend is, maar ook bedrijfstechnisch gezond. Onze nieuwe projectgerichte werkwijze stelt ons in staat om de grote vraagstukken van deze tijd — vanuit biokunst en wetenschap — toegankelijk te maken voor een breed en internationaal publiek.